

ORTAÖĞRETİM
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

ÇALIŞMA DEFTERİ

TARİH 10

Ünite

- 5. ÜNİTE : DÜNYA GÜCÜ OSMANLI (1453-1595)
- 6. ÜNİTE : SULTAN VE OSMANLI MERKEZ TEŞKİLATI
- 7. ÜNİTE : KLASİK ÇAĞDA OSMANLI TOPLUM DÜZENİ

Konu

- OSMANLI'NIN GÜCÜ VE STRATEJİK RAKİPLERİ
- KARALARIN VE DENİZLERİN HÂKİMİ
- OSMANLI'NIN KALBI: TOPKAPI SARAYI
- PADİŞAH, HANEDAN VE KANUNNAME-İ ALİ OSMAN
- TOPLUMUN HARCİ MİLLET SİSTEMİ

- FETHEDİLEN YERLERDE İSLAM KÜLTÜRÜNÜN ETKİSİ
- OSMANLI'DA TOPRAK MÜLKİYETİ VE ÇİFTHANE SİSTEMİ
- LONCA TEŞKİLATI
- OSMANLI'DA VAKIF MÜESSESESİ

OGM
MATERYAL

<https://ogmmateryal.eba.gov.tr>

8.
SAYI

ÖN SÖZ

Sevgili Öğrenciler,

Bu çalışma defterinde öğretim süreçleri içerisinde kazandığınız bilgi ve becerileri kullanmanıza olanak tanıyacak çeşitli düzeylerde ve yapılarda etkinlikler bulunmaktadır. Bu etkinliklerle hem okulda işlemiş olduğunuz konuları tekrar etme hem de akademik gelişiminizi izleme imkânı bulacaksınız. Bu amaçla hazırlanan çalışma defterinde yer alan etkinlikler, bilişsel alan basamaklarını içerecek şekilde yapılandırılmıştır.

Çalışma defterinde boşluk doldurma, eşleştirme, çoktan seçmeli, açık uçlu, kısa cevaplı madde tipi etkinliklerinin yanı sıra bil-bul-çöz, kelime avı ve sudoku gibi içeriklerle keyifli vakit geçirmenizi sağlayan etkinlikler de yer almaktadır. Ayrıca “Hatırlıyor muyum?” bölümüyle akademik açıdan öz değerlendirmenizi yapabilecek ve eksik olduğunuz konuları karekodlar aracılığıyla tekrar etme fırsatı bulacaksınız.

Alanında yetkin uzmanlarca titizlikle hazırlanmış olan bu çalışma defteri ile akademik gelişiminize katkı sunmayı amaçlamaktayız. Bu çalışmanın eğitim hayatınızda olumlu yansımalarını görmek dileğiyle...

Hatırlıyor muyum?

Aşağıdaki bilgileri hatırlayıp hatırlamadığınızı ilgili bölüme işaretleyiniz. Puan durumunuza göre aşağıdaki karekodları okutarak konu eksiklerinizi tamamlayınız.

1

Avrupa ile ticaretin büyük yararını gören Osmanlılar gerek Venedik gerekse Ceneviz Cumhuriyeti'ne ticari imtiyazlar tanımıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

2

İmtiyazlarla Osmanlı Devleti, hem Batı'nın denizci tüccar devletlerini kendi tarafına çekmiş hem de ihtiyacı olan emtianın düzenli olarak ülkesine girmesini sağlamıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

3

Cihan devleti kurmak isteyen Yavuz'un Doğu Seferleri sonucunda Memlûk Devleti sona ermiş ve Osmanlılar, İslam dünyasında tek söz sahibi devlet olmuştur.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

4

XV ve XVI. yüzyıllarda dünya gücü olan Osmanlılar, uyguladığı uzun vadeli stratejiyle Avrupa siyasetini ve ekonomisini belirleyen başlıca devletlerden biri hâline gelmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

5

Osmanlı Devleti'nin XV ve XVI. yüzyıllarda izlediği siyasetten birisi de Roma Katolik Kilisesi'ne karşı Ortodoksluğun ve Protestanlığın himaye edilmesidir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

6

Balkanlarda Katolik ve Ortodoks mezhepleri arasındaki sorunlardan kaynaklanan siyasi belirsizlik, XIV ve XV. yüzyıllarda Osmanlıların Balkanlar'a yerleşmesinde etkili olmuştur.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

Hatırlıyor muyum?

7

Osmanlı Devleti'nin XV ve XVI. yüzyıllarda izlediği siyasetin bir diğeriye Fransa, İngiltere ve Hollanda gibi milli monarşileri; Kutsal Roma İmparatorluğu'na karşı destekleme siyasetidir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

8

Coğrafi Keşifler, yeni kara parçaları ve ticaret yollarını ortaya çıkarmış, dünyanın jeopolitik ve ekonomik dengesini değiştirmiş, dünyayı Eski ve Yeni Dünya olarak ikiye ayırmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

9

Keşifler, Osmanlı'yı ekonomik yönden çökertmemiş ancak Avrupa'nın ekonomik sıçramasına zemin hazırlayarak Osmanlı'nın Batı karşısında geri kalmasını başlatmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

10

Osmanlılar, Kanuni Dönemi'nde dört ayrı sefer düzenleyerek Kızıldeniz, Basra Körfezi ve Hint Okyanusu'nda Portekizlilerle mücadele etmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

11

Osmanlılar Hint Deniz seferleri ile eski ticaret yollarını canlandırmak, Portekizlileri bu sulardan uzaklaştırmak ve böylece mukaddes yerler üzerindeki tehdidi ortadan kaldırmak istemiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

12

Hindistan'daki küçük İslam devletlerinin ve Sumatra'daki Açe İslam Sultanlığı'nın Portekizlilere karşı yardım istekleri de Osmanlıların Hint Okyanusu'na açılmasının bir başka nedenidir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

Hatırlıyor muyum?

13

Osmanlı Devleti'nde bilinen ilk sarayı Orhan Gazi Bursa'da yaptırmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

14

Cihan hâkimiyetinin ve gücün sembolü kabul edilen Topkapı Sarayı, 1465-1478 yılları arasında Fatih Sultan Mehmed tarafından bugün Sarayburnu denilen mevkide yaptırılmıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

15

Topkapı Sarayı; Dış saray denilen Birun, İç saray denilen Enderun ve Harem olmak üzere üç ana bölümden meydana gelmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

16

I. Murad Dönemi'nde kabul edilen "Devletin toprakları padişah ve oğullarındır." ilkesinin yerine Fatih Devri'nde "Devletin toprakları padişahındır." anlayışı getirilmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

17

II. Mehmed, kanunları birleştirerek "Kanunname-i Ali Osman"ı oluşturmuş ve padişaha, diğer şehzadeleri öldürme hak ve yetkisi verilmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

18

Fatih'ten itibaren vezîrîâzamlara geniş yetkiler verilmiş ve padişahın mutlak ve-kili olarak Divân-ı Hümâyûn'a vezîrîâzamlar başkanlık etmeye başlamıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

Hatırlıyor muyum?

19

Haremden evlenme usulü sayesinde padişahın aile sırları dışarıya yayılmamış, akraba ilişkileri ile padişahın yıpratılması engellenmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

20

Müsadere, haksız yollarla servet edinenleri cezalandırmak amacıyla devlet tarafından kişinin malına el konulması uygulamasıdır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

21

Siyasetnâmelerde, siyaset konularına değinildiği gibi devletin işleyişi, idare şekilleri ve devlet ileri gelenlerinin taşınması gereken özelliklere dair bilgilere de yer verilmiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

22

Sancağa çıkma izni verilen şehzadeler, Şehzade Alayı denilen büyük bir törenle başkentten uğurlanırdı.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

23

Sancağa çıkma usulünün temel amacı, ileride padişah olacak olan şehzadelerin devlet yönetiminde tecrübe kazanmasını sağlamaktır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

24

Osmanlı Devleti, fethettiği toprakları şenlendirerek Müslüman ve gayrimüslimlerin bir arada ve güvenle yaşamasını sağlamıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

Hatırlıyor muyum?

25

Çifthane sistemi, toprakların büyük çiftlikler hâline getirilmesini önlemiş ve ekonominin temeli olan tarımın belirli ellerde toplanmasına izin vermemiştir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

26

Lonca Teşkilatı şehrin nüfusuna göre üretim miktarının ayarlanması ve ürünlerin fiyatlarının belirlenmesinde etkiliydi.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

27

Osmanlı Devleti'nde ticari malın mola verdiği veya sona ulaştığı mekânlar; li-manlar, kervansaraylar, hanlar, kapanlar, bedestenler, çarşılar ve pazar yerleridir.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

28

Osmanlı Devlet'inde toplumdaki sosyal dengenin sağlanmasında etkili olan va-kıflar; sosyal barışın ve adaletin korunmasında devlet, toplum ve fert ilişkisinin olumlu yönde gelişmesinde önemli rol oynamıştır.

Hatırlıyorum
2 Puan

☐

Kısmen Hatırlıyorum
1 Puan

☐

Hatırlamıyorum
0 Puan

☐

DEĞERLENDİRME ÖLÇEĞİ

PUAN

00-36

KONUYU TEKRAR ETMELİSİNİZ

PUAN

37-44

ÇALIŞMALISINIZ

PUAN

45-56

ÇOK İYİ

TOPLAM PUANINIZ

1 - 12
arası
maddeler
için karekodu
okutun

13 - 23
arası
maddeler
için karekodu
okutun

24 - 28
arası
maddeler
için karekodu
okutun

Eşleştirme-1

Aşağıdaki görselde bulunan Topkapı Sarayı'nın bölümlerini inceleyerek boş bırakılan yerlere bölümleri yazınız.

Bab-ı Hümayun Kapısı

A

Mutfak

B

Has Ahırlar

C

Kütüphane

Ç

Adalet Kulesi

D

Kubbealtı

E

Kutsal Emanetler

F

Harem

G

Babü's Saade Kapısı

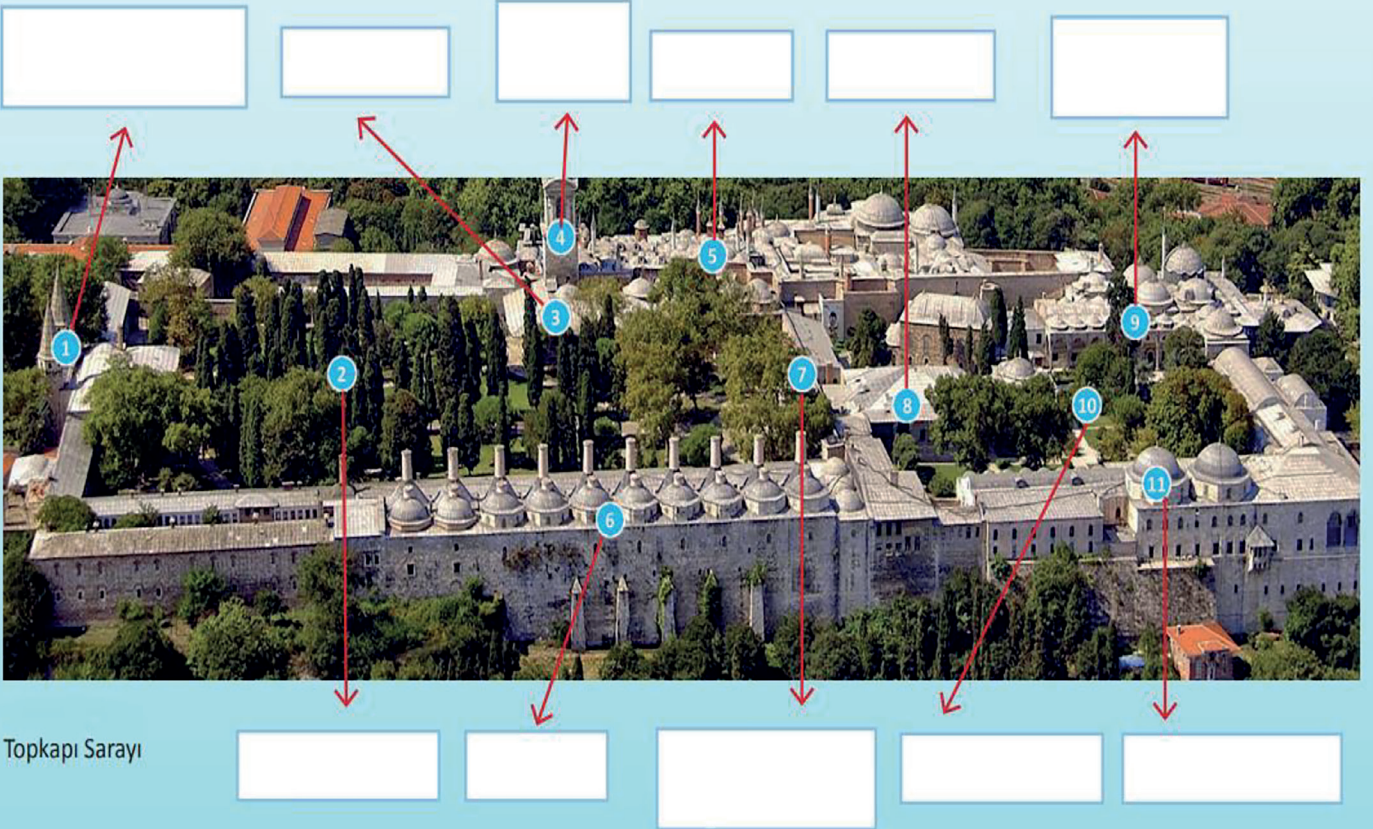
H

Hazine Odası

I

Arz Odası

i

Eşleştirme-2

Aşağıda verilen "I.sütundaki ifadelerle II.sütundaki ifadeleri eşleştiriniz.

DİVÂN-I HÜMÂYUN ÜYELERİ

1

Osmanlı maliyesinden sorumluydu.

Vezîriâzam

A

2

Padişahın mutlak vekiliydi ve padişahın mührünü taşırdı.

Vezirler

B

3

Devletin iç ve dış yazışmalarını yapardı.

Kazaskerler

C

4

Osmanlı yargı ve eğitim teşkilatı ile taşra idaresinden sorumluydu.

Defterdarlar

Ç

5

Devlet işlerinde vezîriâzama yardımcı olurdu.

Nişancı

D

6

Donanma komutanı.

Yeniçeri ağası

E

7

İstanbul'un güvenliğinden sorumludur.

Kaptanıderya

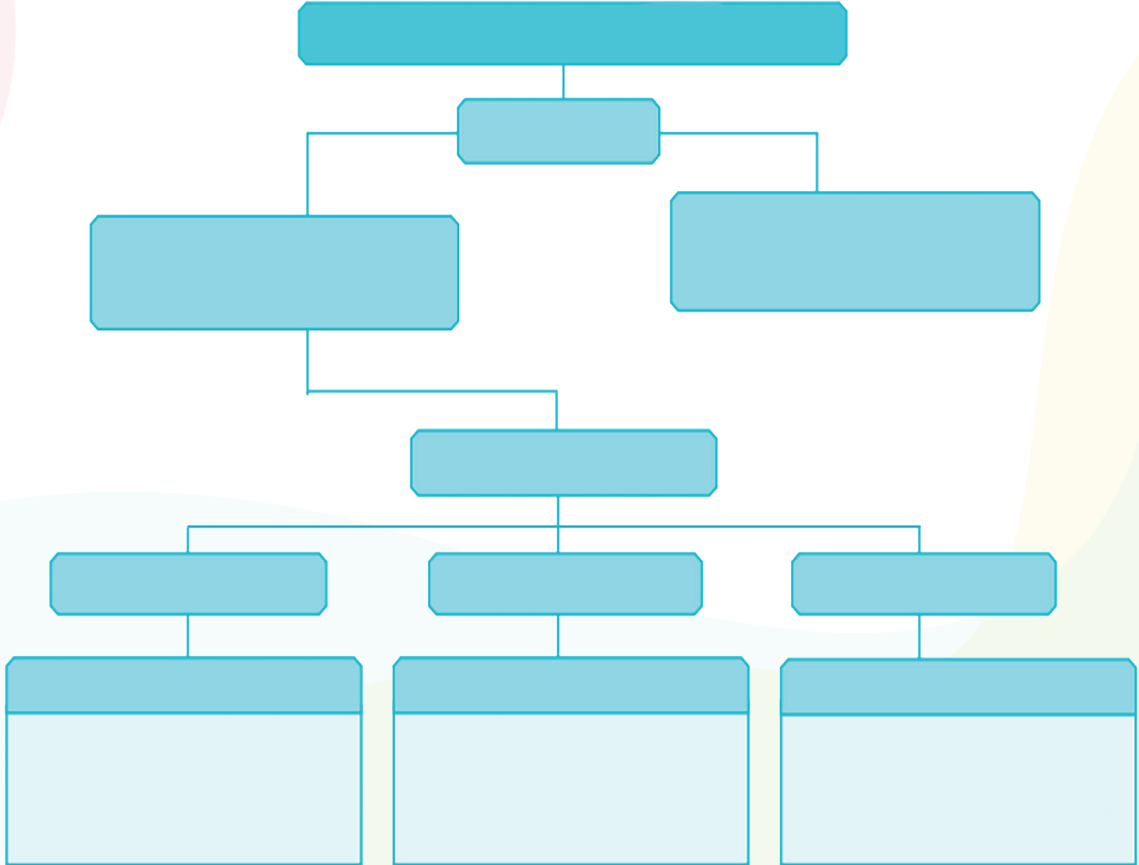
F

Eşleştirme-3

Aşağıda verilen kavramları tabloya yerleştiriniz.

OSMANLI DEVLET TEŞKİLATI	SEFFİYE	KALEMİYE	DIVAN-I HÜMAYUN	SADRAZAM
ŞEYHÜLİSLAM	DEFTERDAR	KAZASKER	NİŞANCI	YENİÇERİ AĞASI
KUBBEALTI VEZİRLERİ	REİSÜLKÜTTAP	İLMİYE	TAŞRA TEŞKİLATI (İSTANBUL DIŞINDAKİ YERLER)	MERKEZ TEŞKİLATI (İSTANBUL)
PADİŞAH	MALİYE -YAZIŞMA	DİN-EĞİTİM-HUKUK	YÖNETİM-ASKERLİK	

Eşleştirme-4

Aşağıda verilen "I.sütundaki ifadelerle II.sütundaki ifadeleri eşleştiriniz.

1

Mahallî beylere verilen arazilerdir.

Dirlik

A

2

Saray kadınlarına verilen arazilerdir.

Arpalık

B

3

Saray adamlarına maaşlarına ek olarak verilen arazilerdir.

Paşmaklık

C

4

Mirî arazi içindeki en geniş topraklardır.

Yurtluk ve Ocaklık

Ç

5

Geliri doğrudan merkez hazinesine giden mirî arazilerdir.

Malikâne

D

6

Fetihleri kolaylaştırmak için seferlere katılan önemli komutanlara bırakılan arazilerdir.

Mukataa

E

Eşleştirme-5

Aşağıda verilen "I.sütundaki ifadelerle II.sütundaki ifadeleri eşleştiriniz.

1

Ayakkabının altına metal pençe çakan kimse.

KAZZAZLAR

A

2

Hayvanların ayağına nal çakan kimse.

HALLAÇLAR

B

3

İpek işleyen ipek satan kişiler.

NALÇACI

C

4

Yünü veya pamuğu ditme işini yapan kişiler.

NALBANT

Ç

5

Palan, bir çeşit semer diken kimseler.

MUYTABLAR

D

6

Kaba ağaç işi yapan bir çeşit marangoz.

PALANDUZLAR

E

7

Kıl dokuyan kıldan eşya yapan kimseler.

NECCAR

F

Eşleştirme-6

Aşağıda verilen "I.sütundaki ifadelerle II.sütundaki ifadeleri eşleştiriniz.

1

Pamuk, Yün, ipek bez imal eden kumaş işi yapan kişi.

BENNA

A

2

Gümüş tel, sim işleyen zanaatkârlar.

KAHHÂLLER

B

3

Pamuklu, ince ve seyrek dokunmuş hafif ve yumuşak bez işi yapanlar.

DEBBÂĞLAR

C

4

Deriyi tabaklayan kullanıma hazırlayan kişiler.

KEBECİLER

Ç

5

Göz hekimleri.

SİMKEŞLER

D

6

Bina yapan kimse inşaatçı.

BEZZAZ

E

7

Yünden veya kaba kumaştan kalın kilim, ceket, palto, aba yapan kişiler.

DÜLBENTÇİLER

F

Boşluk Doldurma

Aşağıda karışık olarak verilen kavramları metinde doğru boşluklara yerleştiriniz.

Enderun	Akdeniz	I. Süleyman	Birun	Tımar
Topkapı Sarayı	II. Murad	Barbaros	Hayrettin Paşa	Külliye
II. Mehmed	III. Mehmed	Orhan Bey	Ümit Burnu	Bab -ı Hümayun
Divân-ı Hümayun	Koçi Bey	Hürmüz Boğazı	Karadeniz	Harem
Şeyhoğlu Mustafa	I. Murad	Vakf	Lonca	İaşecilik
	Çifhane	Ulu Cami	Süveyş Kanalı	

1. Venedikliler, sahip olduğu gücü ve zenginliği ticaretinden sağlarken Cenevizliler ise ticaretinden sağlamıştır.
2. Ticaret mallarını, yoluyla Okyanus üzerinden taşımaya çalışan Portekizliler, 1514'te'nı ele geçirerek Doğu mallarının Akdeniz'e girmesine engel olmuştur.
3. Fransa Kralı I. François, Şarlken ile mücadelesinde'ın askerî yardımı sayesinde ayakta kalabilmiştir.
4.'nın Kaptanıderyalığa getirilmesiyle Osmanlı-İspanya mücadelesi, Batı Akdeniz ve Kuzey Afrika'da yoğunlaşmıştır.
5. Birün, Enderun ve Harem olmak üzere üç ana bölümden oluşan, günümüzde müze olarak kullanılmaktadır.
6., Ayasofya tarafından saraya açılan ilk kapı olup, devlet erkânının at ile girebildiği tek kapıdır.
7., Farsça'da "dış" anlamına gelir ve sarayın en geniş bölümüdür.
8. Farsça "iç" anlamına gelen tarafından devlet adamı yetiştirmek için ilk defa Edirne Sarayı'nda kuruldu.
9.; günümüzde Danıştay, Yargıtay, Anayasa Mahkemesi, Bakanlar Kurulu gibi kurumların görevini yerine getiren önemli bir kuruldur.
10.'ın Kanunname-i Ali Osman'a "Kardeş katli" maddesini koyması ile veraset sistemi düzenli hale gelmiştir.
11. Zamanından II.Mehmed dönemine kadar Divan toplantıları her gün yapılmaktaydı. II. Mehmed ile birlikte toplantılar haftada dört güne indirilmiştir.
12. Osmanlı Devleti'nde ilk siyasetnâme tarafından kaleme alınan "Kenzü'l-Küberâ ve Mehekkü'l Ulemâ"dır.
13. Dönemi'nden itibaren şehzadeler on dört on beş yaşına geldiklerinde, sancakbeyi olarak görevlendirilmeye başlandı.
14. Osmanlılar, bir şehri fethedince ilk olarak ana kiliseyi camiye çevirmiş ve ona adını vermiştir.
15. sisteminde; ailenin emeği, bir çift öküz ve işlenen arazi bir üretim birimini ve dolayısıyla bir mali birimi oluşturmuştur.
16. ilkesine göre ekonomik faaliyetlerin amacı, ülke içinde mal ve hizmet arzının mümkün olduğu kadar bol, kaliteli ve ucuz olmasını sağlamaktır.
17. Osmanlı Devleti'nde vasıflı eleman ihtiyacı, Teşkilatı'na küçük yaşta alınan çocukların yetiştirilmesiyle karşılanmıştır.
18.'ın temelini insanlığa karşı şahsi ve vicdani sorumluluk hissi, iyilik, şefkat, yardımlaşma ve dayanışma duygusu gibi değerler oluşturmuştur.

Aşağıda yer alan çoktan seçmeli soruları cevaplayınız.

1.

XVI. yüzyılda Portekiz'in Basra Körfezi ve Kızıl Denizi ele geçirerek Baharat Yolu'nu tehdit etmesi üzerine Hint Müslümanları Kanuni'den halife olarak kendilerine yardım etmelerini istemişlerdir.

Bu bilgi Osmanlı Devleti'nin bölgeye yardımında;

I. ekonomik,

II. dinî,

III. demografik

nedenlerinden hangilerini gözettiğini gösterir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

2.

1538 tarihli Preveze Deniz Savaşı'nın sonuçlarından hangisi Osmanlı maliyesini doğrudan güçlendirmiştir?

- A) Venedik'in Osmanlı Devletine tazminat ödemesi
B) Akdeniz'deki Türk egemenliğinin pekişmesi
C) Avrupa Hristiyan birliğinin darbe alması
D) Andrea Doria adlı Haçlı komutanının saygınlığının azalması
E) Mora ve Dalmaçya kıyılarında Osmanlı gücünün artması

3.

Kanuni Sultan Süleyman döneminde önemli Akdeniz kıyıları ve limanları Osmanlıların eline geçmiş, deniz savaşları kazanılmış, fetihler gerçekleştirilmiştir. Böylece Osmanlı Devleti Akdeniz'de üstünlüğü ele geçirmiş ve denizlerde hiç olmadığı kadar güçlenmiştir.

Osmanlı Devleti'nin Kanuni döneminde denizlerde güçlenmesinde;

I. başarılı Türk denizcilerinin yetişmesi,

II. dönemin modern ve güçlü gemilerinin Osmanlılar tarafından yapılması,

III. Hint deniz seferlerinin düzenlenmesi
durumlarından hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

4. Coğrafi keşiflerin aşağıda verilen sonuçlarından hangisi Osmanlı Devleti'ni doğrudan olumsuz etkilemiştir?

- A) Yeni kıtalar, uygarlıklar, bitki ve hayvan türleri bulunmuştur.
- B) Hint Deniz Yolu keşfedilerek Atlas Okyanusu limanları önem kazanmıştır.
- C) Hristiyanlık yeni keşfedilen yerlerde gelişme imkânı bulmuştur.
- D) Avrupa'da gelişen ticari faaliyetler sonucu burjuva sınıfı güç kazanmıştır.
- E) Portekizliler ve İspanyollar ele geçirdikleri bölgelerde sömürgeler oluşturmuştur.

5. I. Süleyman Devri'nde Şarlken, Avrupa'da siyasi birlik oluşturmayı ve Akdeniz'e hâkim olmayı amaçlıyordu. Bu amaçla Venedik'le güç birliği yapıyor ayrıca Safeviler ile Osmanlı aleyhine ittifak teşebbüslerinde bulunuyordu.

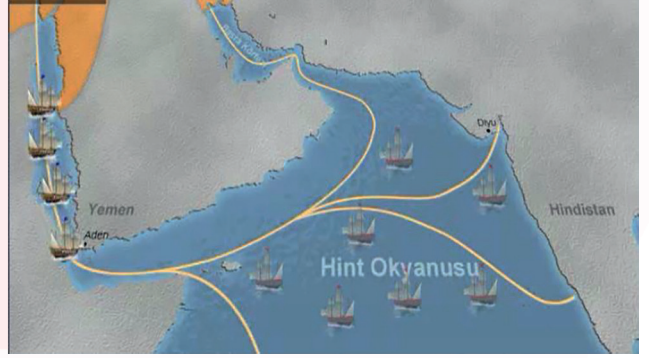
I. Süleyman, Alman imparatorunun bu siyasetine karşı aşağıdaki Avrupalı devletlerden hangisini Almanya'ya karşı destekleyerek kendi yanına çekmeyi hedeflemiştir?

- A) Portekiz
- B) İspanya
- C) Fransa
- D) Rusya
- E) İngiltere

6. Aşağıdakilerden hangisinin XV. yüzyıl' da Avrupalılar tarafından keşfedilmesiyle Akdeniz ticareti önemini kaybetmeye başlamıştır?

- A) Macellan Boğazı
- B) Bering Boğazı
- C) Ümit Burnu
- D) Horn Burnu
- E) Hürmüz Boğazı

7.

1525 yılında hazırladığı raporla Portekizlilerin Hint Okyanusu'ndaki faaliyetlerinin Osmanlı ticari gelirlerini iyice azalttığını vurgulayan ve Osmanlı Devleti'nin Kızıldeniz'e tamamen hâkim olması gerektiği üzerinde duran Türk denizcisi aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hızır Reis
- B) Piri Reis
- C) Murat Reis
- D) Selman Reis
- E) Hadım Süleyman Paşa

8.

Divan-ı Hümayun, üyeleri hükümdarca belirlenmiş padişah adına yasama, yürütme, yargı yetkilerini kullanan bir kuruldur.

Divan-ı Hümayun'da;

- I. kalemiye,
- II. seyfiye,
- III. ilmiye

sınıflarından hangileri temsil edilmiştir?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

9. Murad Hüdavendigâr "ülke hanedanının ortak malıdır.", anlayışı yerine "ülke padişah ve oğullarıdır." ilkesini kabul etmiştir. Buna göre Osmanlı Devleti'nde veraset sistemi düşünüldüğünde aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) I. Murat tahta çıkarken kardeşlerini saf dışı bırakmak istemiştir.
- B) I. Murat zamanında yoğun taht mücadeleleri yaşanmıştır.
- C) Taht mücadeleleri en aza indirilmeye çalışılmıştır.
- D) Türk Devletleri içerisinde en fazla taht mücadelesi Osmanlı Devleti'nde olmuştur.
- E) Taht mücadeleleri yeni veraset sistemiyle son bulmuştur.

10.

	1. Grup	2. Grup
I	Veziriazam	Seyfiye
II	Kaptanıderya	Seyfiye
III	Şeyhülislam	İlmiye
IV	Kazasker	Kalemiye
V	Defterdar	Kalemiye

Yukarıda 1. grupta verilen Divanihümayun üyelerinden hangisi, 2. grupta verilen Osmanlı bürokrasi sınıfı ile yanlış eşleştirilmiştir?

- A) I
- B) II
- C) III
- D) IV
- E) V

11. Osmanlı Devleti'nde tahta çıkan padişah mutlak yönetime yetkisine sahipti. Son söz hakkı kendilerinde olmakla beraber, yönetime dair bazı yetkilerini devlet adamlarına verirlerdi. Padişahların çıkardığı kanunlar, şeri ve örfi kanunlara ters düşmemek zorundaydı. Şeri hükümler padişahın müdahalesine açık konular değildi. Ancak padişahlar bazı kanunları değiştirebilirdi.

Buna göre Osmanlı padişahlarının yetkileri ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Yetkilerini sınırlandıracak hiçbir güç yoktur.
- B) Örfi kanunlar üzerinde değişiklik yapabilirlerdi.
- C) Kanun çıkarma yetkileri bulunmaktaydı.
- D) Devlet yönetimi konusunda her zaman son sözü söylerlerdi.
- E) Diledikleri zaman bazı yetkilerini devlet adamlarına verirlerdi.

12. Orhan Bey zamanında kurulan Divanihümayun Osmanlı Devleti'nde devlet işlerinin görüşülüp karara bağlandığı yerdir. Fatih'ten itibaren Divanihümayun'a veziriazamlar başkanlık etmeye başlamıştır. Bugünkü anlamda Bakanlar Kuruluna benzeyen Divanihümayun, aynı zamanda halkın şikâyetlerinin iletildiği ve bazen padişahın da bu şikâyetlere çözüm ürettiği yerdir.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Divanihümayun, Orhan Bey zamanında kurulmuştur.
- B) Fatih' den itibaren sadrazamlar padişahdan daha yetkili bir duruma gelmiştir.
- C) Divanihümayun'da önemli meseleler görüşülmüştür.
- D) Divanihümayun'a halk doğrudan şikâyetle bulunmuştur.
- E) Divanihümayun yürütme yetkisini kullanmıştır.

13. Aşağıdakilerden hangisinin XIX. yüzyıla kadar Osmanlı padişahlarının görevleri arasında olduğu söylenemez?

- A) Üst kademe devlet memurlarını atamak
- B) Savaşa ve barışa onay vermek
- C) Orduya komuta etmek
- D) Ülkeyi anayasaya göre yönetmek
- E) Halkın refah ve güvenliğini sağlama

14.

Osmanlı Devleti'nde Enderun mektebindeki temel amaç; devlet adamlarını güvenilir, kabiliyetli ve iyi birer Müslüman olarak yetiştirmektir. Enderun'da aşağıdan yukarıya doğru yedi oda bulunur ve öğrenciler kabiliyetlerine göre bu odalarda bir veya iki yıl kalırlardı. Yükseköğretim düzeyinde eğitim öğretim yapılan Enderun'da matematik, tarih gibi derslerde en üst düzeyde eğitim verilirdi. Bunun yanı sıra talebeler yeteneklerine göre ok atma, ata binme, şiir, ciltçilik, spor gibi alanlarda da eğitim alırlardı.

Verilen bilgilere göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Pozitif ilimlerde eğitim verilmiştir.
- B) Öğrenciler kabiliyetlerine göre sınıf atlamışlardır.
- C) Enderun'da gayrimüslim çocuklarda eğitim gör-mektedirler.
- D) Spor ve sanat alanında da eğitim verilmiştir.
- E) Enderun mektebinde devlet adamı yetiştirilmiştir.

15. Fatih Sultan Mehmed döneminde hazırlanan kanunna-me ile padişahlara kardeş katli nizam-ı âlem için ser-best bırakılmıştır.

Buna göre aşağıdakilerden hangisine ulaşamaz?

- A) Devletin bekasının önemsendiği
- B) Merkeziyetçi yapının korunmaya çalışıldığı
- C) Veraset sisteminde düzenleme yapıldığı
- D) Taht kavgalarının önlenmek istendiği
- E) Padişahlığın belli kurallara bağlandığı

16. Osmanlı Devleti'nde saray, devlet yönetiminin merkezi ve Osmanlı hanedanının yaşadığı bir mekândı. Osmanlı sarayları genellikle devletin başkenti olan şehirlerde inşa edilmiştir.

Buna göre;

- I. Bursa,
- II. Edirne,
- III. İstanbul

şehirlerinden hangilerinde Osmanlı sarayı inşa edilmiştir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

17. XV. yüzyıldan XIX. yüzyıla kadar Osmanlı Devleti'nin merkezi olan Topkapı Sarayı, üç bölümden oluşmak-taydı. Dış saray adı verilen Birun' da saray muhafızları ve çalışanları yer alırdı. İç sarayın ilk bölümü olan En-derun, devşirme devlet adamlarının yetiştirildiği bir okuldu. İç sarayın ikinci bölümü olan Harem ise padi-şah ve ailesinin özel yaşamının geçtiği yerd.

Buna göre Topkapı Sarayı ile ilgili;

- I. Devlet idaresinin yanı sıra devlet adamı yetiştiril-mesinde de önemli bir rol üstlenmiştir.
- II. Uzun bir dönem Osmanlı Devleti'nin merkezi ko-numundadır.
- III. Saray çalışanlarının hepsi devşirme kökenlidir.

yargılarından hangisine ulaşamaz?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

18. Divân-ı Hümâyûn; din ve millet ayrımı yapmaksızın, hangi meslek grubundan olursa olsun herkese açıktı. Herhangi bir şekilde haksızlığa uğradığını düşünen ve mahallî kadılarca yanlış hüküm verildiğine inananlar, davalarını Divan'a getirebilirdi.

Bu duruma göre Osmanlı Devleti için aşağıdaki tanımlamalardan hangisi yapılabilir?

- A) Otoriter Devlet
- B) Laik Devlet
- C) Teokratik Devlet
- D) Sosyal Devlet
- E) Federatif Devlet

19. Günümüz tarih biliminin önemli şahsiyetlerinden biri olan Prof. Dr. İlber Ortaylı, Osmanlı sarayındaki harem için şunları söylemiştir: "Haremde yaşam hiç kolay değildir. Haremden bahseden insanların gerek burada yaşanan çetin hayatı gerekse buradaki yetenekli ve zeki kadınların yarattığı kültürel ortamı anlamadan hareme saygısızlık ettikleri çok açıktır. Harem eğlence bir yer değildir, her şeyden önce bir evdir. Hiç değilse her ailenin evi kadar saygı gösterilmesi gerekir.

Yukarıdaki paragraf değerlendirildiğinde haremle ilgili olarak aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşamaz?

- A) Haremle ilgili asılsız bilgilerin olduğu
- B) Bir mahremiyetinin olduğu ve buna saygı gösterilmesi gerektiği
- C) Harem hayatının zorluklarla dolu olduğu
- D) Kadınların yalnızca güzellikleriyle ön plana çıkmadığı
- E) Zaman içinde değişime uğradığı

20. Osmanlı devlet geleneğine göre padişahda bulunması gereken vasıflar arasında aşağıdakilerden hangisi yoktur?

- A) Her konuda adil olmalıdır.
- B) Kararlarını din ve töreden bağımsız bir şekilde almalıdır.
- C) Yalan ve iftiradan sakınmalıdır.
- D) Vefakâr olmalı, verdiği sözü yerine getirmelidir.
- E) İffet, hikmet sahibi ve cesur olmalıdır.

21.

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı Millet Sisteminin özellikleri arasında yer almamaktadır?

- A) Zımmî statüsünün kaldırılmış olması
- B) Yasal statüleri belirlenmiş dinî cemaatlerin millet olarak kabul edilmesi
- C) Her cemaate kendine özgü bir düzen kurma imkânının verilmesi
- D) Her cemaatin dinî ve iç işlerini düzenlemede serbest bırakılması
- E) Her millet grubunun yönetimi ve devlet ile ilişkilerinin cemaat lideri tarafından yürütülmesi

22.

---- bir peygamberin tebliğ ettiği dine inanan veya o dine mensup olan insanların meydana getirdiği topluluktur.

Yukarıdaki cümlede boş bırakılan yere aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Millet
- B) Halk
- C) Reaya
- D) Ümmet
- E) Tebaa

23.

- I. Müslüman olma
- II. Asimilasyona tabi tutulma
- III. Türkçe öğrenme

Yukarıdakilerden hangileri Klasik Çağ'da Osmanlı egemenliğindeki gayrimüslim halkın yaşadığı değişimlerden biridir?

- A) Yalnız II
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

24.

Osmanlıların fethettikleri bir şehirde gerçekleştirdikleri faaliyetler yukarıda verilmiştir.

- I. Müslüman Türk nüfusun yerleştirilmesi
- II. Kadı ve subaşının tayin edilmesi
- III. Ana kilisenin camiye çevrilmesi
- IV. Nüfusun tahrir defterlerine kaydedilmesi

Aşağıdaki seçeneklerin hangisinde bu faaliyetler doğru bir şekilde sıralanmıştır?

- A) III - II - I - IV
- B) I - II - III - IV
- C) II - III - IV - I
- D) IV - I - III - II
- E) III - I - IV - II

25.

Osmanlı şehirlerindeki mahalle halkı; cami ve mescitlerin dışında kahvehane, bozahane gibi mekânlarda veya düzenlenen panayır ve şenliklerde bir araya gelmiştir. Bu mekân ve faaliyetler Türk toplumunu kaynaştırıcı bir özelliğe sahiptir.

Bu sürecin bireyler arasında;

- I. sosyal bağların güçlenmesi,
- II. geleneklerin sürdürülmesi,
- III. inançların tazelenmesi

durumlarından hangilerinin yaşanmasına neden olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

26.

Osmanlı toplumunda eğlence kültürünün bir parçası olan düğünler, insanların güzel zaman geçirdikleri şenliklere dönüşmüştür. Toplumun her sınıfından insanların katıldığı en görkemli şenlikler ise şehzadelerin sünnet törenleridir.

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı şenliklerinin özelliklerinden biri değildir?

- A) Halk için bir rahatlama aracı ve moral olması
- B) Sergilenen zenginlik ve ihtişam ile devletin azametinin ortaya konulması
- C) Sadece Ramazan ayında düzenlenmesi
- D) Yapılan harcamaların ülkedeki ticari hayatta geçici de olsa bir hareketliliğe neden olması
- E) Yapılan etkinliklerin "surname" adı verilen eserlerde ayrıntılarıyla anlatılması

27.

Osmanlı toplumu için dinî törenler, insanların kaynaştığı bir diğer etkinlik türüdür. Özellikle Ramazan ayı içinde yapılan törenler halk için farklı bir anlam ifade etmiştir.

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı toplumunda yaşanan Ramazan ayı eğlencelerinden biri değildir?

- A) Tophane'de top atılması
- B) Panayırların kurulması
- C) Hacivat ve Karagöz oyunlarının sergilenmesi
- D) Surre Alayı'nın düzenlenmesi
- E) Minareler arasında kandillerle ışık gösterileri yapılması

28. I. İslam toprak hukuku

II. Türk-İslam Devletlerinin uygulamaları

III. Roma ve Bizans toprak sistemi

Osmanlı Devleti toprak sistemini oluştururken yukarıdakilerin hangilerinden yararlanmıştı?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) I, II ve III

29.

Aşağıdakilerden hangisi Osmanlı toprak sisteminde yer alan mirî arazinin özelliklerinden biri değildir?

- A) Toprakta alınan vergilerin tamamı iltizam sistemiyle toplanmıştır.
- B) Mülkiyeti devlete ait olan topraklardır.
- C) Bu toprakların kullanım hakkı, kira bedeli alındıktan sonra sözleşmeyle reaya bırakılmıştır.
- D) Toprağı işleyen reaya, elde ettiği üründen belli oranlarda vergi ödemekle mükelleftir.
- E) Mirî arazi, gelirlerinin kullanımına göre bölümlere ayrılmıştır.

30. I. Dirlik: Geliri doğrudan merkez hazinesine giden topraklardır.

II. Arpalık: Saray adamlarına ve ilmiye sınıfından bazı yüksek rütbeli kişilere çalıştıkları süre içinde maaşlarına ek olarak verilen ve emekli olduktan sonra da gelirini almaya devam ettikleri arazilerdir.

III. Malikâne: Maaş karşılığı verilen bu topraklar gelirine göre has, zeamet ve tımar olarak üçe ayrılmaktadır.

IV. Yurtluk ve Ocaklık: Bir bölgenin Osmanlı Devleti'ne katılmasında etkili olan ve devlete sadakatle bağlılıklarını bildiren mahallî beylere verilen arazilerdir.

Yukarıda yer alan mirî arazi türlerinden hangilerinin açıklaması yanlış olarak verilmiştir?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I ve III
- D) I ve IV
- E) II ve IV

31. Osmanlı toprak sisteminde yer alan mülk arazi; mülkiyeti kişilere ait olan topraklardır. Bu araziler, mirî araziden bir miktarının hükümdar tarafından şahıslara verilmesiyle ya da yeni fethedilen bölgelerde daha önceden mülk olarak kullanılan yerlerin, sahiplerinde bırakılmasıyla meydana gelirdi. Bu tür arazilerin Osmanlı toprağı içindeki miktarı çok azdır. Geliri ve kullanma hakkı şahsın kendisine ait olan bu tür arazilere sahip olanlar; arazilerini satma, vakfetme ve hibe etme hakkına sahipti.

Buna göre mülk arazi ile ilgili olarak,

- I. Ekilebilir-dikilebilir alanlardan oluşur.
- II. Arazi sahibi tasarruf hakkına sahiptir.
- III. Devlet isterse bu arazilere el koyabilir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

32. I. Şeyh
II. Kethüda
III. Yiğitbaşı

Yukarıdakilerden hangileri Lonca Teşkilatının görevlileri arasında yer alır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

33. Osmanlılarda esnafın bağışları ile oluşturulan orta sandığı ve teavün (yardımlaşma) sandığı gibi sandıklar üyeler arasında bir yardım düzeni oluşturmuş, sosyal güvenceyi sağlamıştır.

Bu yardım sandıklarının;

- I. üyelerine maddi destek sağlamak,
 - II. yaşlılık, hastalık veya sakatlık sebebiyle iş göremez duruma düşmüş üyelerin geçimlerini temin etmek,
 - III. üyelerine tedavi yardımında bulunmak
- amaçlarından hangilerini gerçekleştirmeye çalıştığı savunulabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

34.

Sahibi bulunduğu bir mülkü toplumun yararına ebedî olarak tahsis eden yani vakfeden kişiye ----, vakfedilen mala ---- denirdi. Vakfın işleyişini, amaçlarını anlatan ve vakfın tüzüğü kabul edilen ---- nin, kadının onayından geçmesi gerekirdi. Vakfın idarecisi olan ----; vakıfla ilgili idari, mali her türlü işlemde sorumluydu.

Yukarıdaki paragrafta boş bırakılan yerlere sırasıyla aşağıdakilerden hangisi gelmelidir?

- A) Vâkıf-Mevkuf-Vakfiye-Mütevelli
B) Mevkuf-Vakfiye-Mütevelli-Vâkıf
C) Vakfiye-Mütevelli-Vâkıf-Mevkuf
D) Mütevelli-Vâkıf-Mevkuf-Vakfiye
E) Vâkıf-Mütevelli-Vakfiye-Mevkuf

35.

- I. Toplumsal birlik ve bütünlüğü sağlaması
- II. Yaygın eğitim kurumu işlevi görmesi
- III. Ortak bir kültür ve kimlik oluşturması

Yukarıdakilerden hangileri Osmanlı külliyelerinin fonksiyonlarından biri olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) I, II ve III

Aşağıdaki soruları verilen metne göre cevaplayınız.

OSMANLI MİLLET SİSTEMİ

Osmanlı millet sistemini bir tren katarına benzetebiliriz. 1299 Söğüt'ten kalkan bir Osmanlı treninin varlığını kabul edelim. Tren hızla yoluna devam ederken her istasyonda katara bir vagon takılmıştır. Bu süreç Kanuni devrinin sonuna kadar yani tren son istasyona varıncaya kadar devam etmiş ve vagon sayısı çoğalmıştır. Netice, Osmanlı treninin çektiği Türkler, Araplar, Kürtler, Boşnaklar, Tatarlar gibi Müslüman toplumların da bir arada seyahat ettikleri vagonların arkasına Rum, Bulgar, Sırp, Macar, Makedon, Karadağ, Gürcü, Yahudi gibi gayrimüslim milletlerin ayrı ayrı oturduğu vagonlar ilave edilmiştir. Bu trenin lokomotifi seyfiye sınıfı (askeri paşalar ve ordu), ulema sınıfı (din alimleri) ve kalemiyedir (sivil paşalar bürokratlar). Lokomotifin makinisti Halife-Sultandır. Lokomotifin kömür ihtiyacı Müslüman ve gayrimüslimlerin verdiği vergilerle karşılanmaktaydı. Lokomotif iyi çalışırken ve hızlı giderken her millet kendi vagonunda, başlarında dinî şefleri (Patrik, haham, piskopos) olmak üzere huzur ve refah içinde seyahate devam etmiştir. Kimse trenden inmeye veya kendi vagonunu katardan ayırmayı düşünmemiş veya cesaret edememiştir. Dolayısıyla Osmanlı barış treni emniyet içinde ve kendinden emin bir şekilde yoluna devam etmiş ve Kanuni döneminde son durağa varmıştır. Son durakta, 1683 yılına kadar beklemiştir. Bu bekleme esnasında kendi eski sistemine yeni bir alternatif yaratamamış, yani yeni bir lokomotif koyamamış, vagonları da yenileyememiştir. Bunun üzerine yolcularda huzursuzluk belirtileri yavaş yavaş baş göstermiştir. Huzursuzluk imparatorluk yok oluncaya kadar artarak devam etmiştir.

Bayram Kodaman, SDÜ Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Aralık 2007, Sayı:16, ss. 1-24.'den alınmıştır.

1. Osmanlı Devleti'nde yaşayan milletler hangileridir? Yazınız.

2. Bu milletlerin bir arada yaşamasını nasıl açıklayabiliriz?

3. Osmanlı Devleti'ni yöneten idari yapı hangi guruplardan oluşmuştur? Yazınız.

4. Osmanlı Devleti'nde Müslüman ve gayrimüslümlerin verdiği vergiler devlet işleyişinde hangi amaçlara hizmet etmiştir? Bu uygulama olmasa yaşanabilecek sorunlar neler olabilir? Açıklayınız.

5. Kanuni Döneminden sonraki süreçte yaşanan sorunlar nelerdir? Osmanlı Devletinin sorunlarına niçin çözüm üretilmemiştir?

Verilen metinden hareketle Osmanlı Devleti'nde yapılan düzenlemelerin merkezî otoriteyi nasıl etkilediğini altı şapkalı düşünme tekniğini kullanarak değerlendiriniz.

MERKEZÎ YÖNETİM NASIL GÜÇLENDİ?

İlk Türk devletleri ve Selçuklularda ülke, hanedanın ortak malı kabul edilirdi. Bu anlayış Osmanlı Devleti'nde de devam etmiştir. Bu anlayış tıpkı eski Türkler ve Selçuklularda olduğu gibi Osmanlılar zamanında da taht kavgalarına neden olmuştur. Bu durum devlette istikrarın sağlanması için bazı uygulamalara gidilmesine vesile olmuştur. Veraset sisteminde yapılan düzenlemelerle önce I. Murad Dönemi'nde "Devletin toprakları padişah ve oğullarındır." İlkesi, sonra da Fatih Devri'nde "Devletin toprakları padişahındır." anlayışı getirilmiştir. Ayrıca padişahlara devletin bekası için kendi kardeşlerini öldürme izni verilmiştir.

Merkezi otoritenin güçlendirilmesine yönelik bir diğer düzenlemeler arasında padişahın, Divân-ı Hümâyûn'un başkanlığını vezîriâzama devretmesi, haremden evlenme usulünün uygulanması ile müsadere usulünün (kişilerin mallarına el konulması) getirilmesidir. Müsadere usulü, otoriteye rakip olabilecek güçlerin ortaya çıkmasını engellemek ve özellikle ekonomik bunalım ve savaş zamanlarında hazineye gelir sağlamak amacıyla uygulanmıştır.

BEYAZ ŞAPKA

Tarafsız şapkadır. Görüşülen konu ile ilgili net bilgi ve raporlar ortaya konur.

SİYAH ŞAPKA

Kötümser şapkadır. Eleştiri, olumsuz görüşler ile görüşülen konunun riskleri, gelecekte doğuracağı problemler ortaya çıkar.

KIRMIZI ŞAPKA

Duygusal şapkadır. Görüşülen konu ile ilgili olarak kişilere hiçbir dayanağı olmadan sezgi, fikir ve duygularını söyleme fırsatı verir.

YEŞİL ŞAPKA

Yenilikçi şapkadır. Konuyla ilgili alternatifler ve yeni yaklaşımlar araştırılır.

SARI ŞAPKA

İyimser şapkadır. O işin avantajları ortaya konulur. Övgü ve olumlu görüşler söylenir.

Merkezi otoritenin güçlenmesi sağlanmıştır. Müsadere sistemi, kanuni sınırlamalarla kişisel mülkün miras yoluyla ailelerin elinde toplanmasını ve devlete rakip güç olmalarını engellemiştir. Haremde evlenme usulü sayesinde padişahın aile sırları dışarıya yayılmamış, akraba ilişkileri ile padişahın yıpratılması engellenmiştir.

MAVİ ŞAPKA

Serinkanlı şapkadır. Düşünce sistematize edilir.

Verilen açıklamalardan yola çıkarak soruları cevaplayınız.

OSMANLI EKİP LİDERİ: PADİŞAH

Kaynak A

II. MURAD' IN OĞLUNA VASIYETİ

"Ey oğul! Herhangi bir şeyin devamlı olarak kaba kuvvet, kılıç, kahramanlık ve ezici güç zoruyla meydana gelmesiyle; akıl, tedbir, sabır, ileri görüşlülük, imtihan ve yorucu tecrübeler sonucu dilediğimiz şekilde meydana gelmesi arasında büyük farklılıklar vardır." "Memleketin genel idaresinde, yani halkın iyi yönetiminde, halkı idareye karşı itaat ettirmekte; akıl, ileri görüşlülük ve sağlam kanunların sağladığı kolaylığın, silah gücünden ve kaba kuvvetten daha iyi, daha faydalı olduğunu söylemiş bulunuyorsunuz." "Güçlü ve kuvvetli olmak iyidir. Fakat kuvvet aklın emrine verilmelidir... Padişahlığın taşıdığı anlam biraz da bunların her ikisini de yerli yerinde kullanabilmekle gerçekleşir." "Ey oğul! Bir an bile olsa sakın adaleti elinden bırakma. Çünkü Yüce Allah âdildir. Bir bakıma sen O'nun yeryüzündeki temsilcisisin... O, sana kendi arzusuyla bazı üstünlükler vermiş ve seni kullarının başına geçirmiştir." "Padişahlar elinde terazi tutmuş bir kimseye benzerler. Sen padişah olunca teraziye doğru tutmanı isterim. O zaman Yüce Allah da senin iyiliğini arzular."

Kaynak B

İDRİS-İ BİTLİSİ'DEN ÖĞÜTLER

"Padişahlar, kendi nefislerine ve halkına kerim ve cömert olmalıdır. Nefsine düşkün sultanlar ayıplanır. Bu da zulüm ve egoistliktir. Kendine cömert olmayan sultanlar da halkına karşı keremsiz olur. Halkın iyi idaresi önemli bir iştir ve zaruretler. Böylece halkın sevgisi kazanılır ve memleket selamet içinde kalır. Sultanın da saltanatı uzun ömürlü olur. Halkın nefretine maruz kalan hükümdarlar ise payidar olamaz. Halkı gözetmenin en doğru yolu onlardan güçleri oranında malî vergi alınmasıdır. Halktan aşırı talepte bulunmak ülkenin harap olmasına, onların da perişanlığına yol açar. Aşırı vergi almakla halkı zayıflatmak sultanın gücünün azalmasına sebep olur. Bu da devleti zayıflatır, düşmanı ise güçlendirir. Halk, meyve veren ağaç gibidir. Ona ne kadar masraf yapılırsa karşılığı kat kat alınır. Halkın ırz ve namusunu zedelemekten de sakınmalıdır. Zira ırza yapılan zulüm, aşırı vergi toplama zulmünden daha şiddetlidir. Birinci zulümde teselli ve sabır mümkün olabilir ama ırz ve namusa yapılan zulme tahammül olunamaz."

İdris-i Bitlisi, Kanun-ı Şehinşah'tan

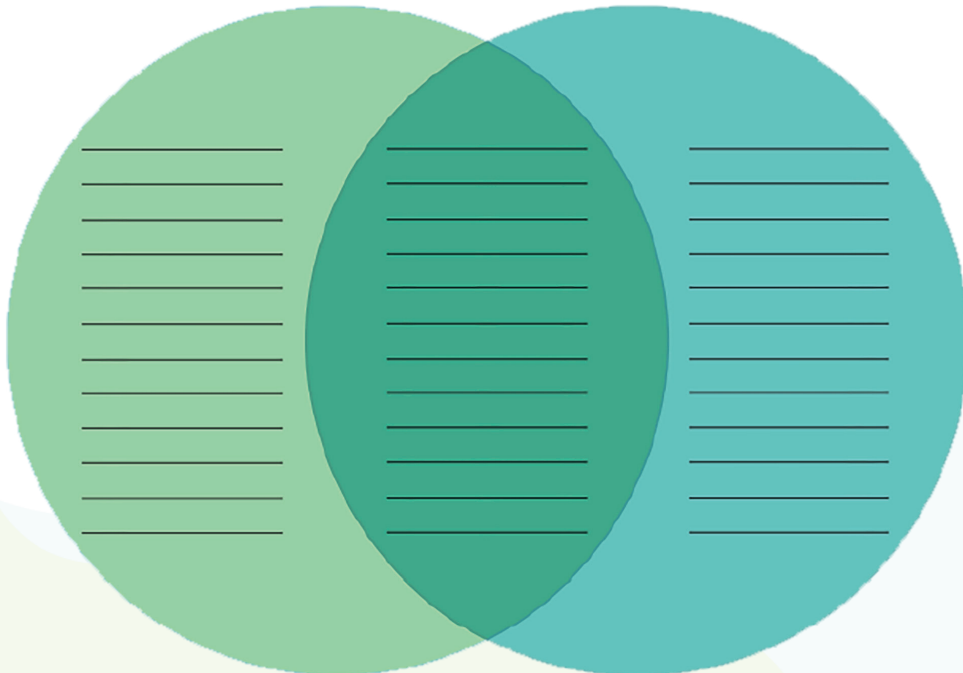
1. Padişahı diğer insanlardan ayıran özellik hangisidir? Bu özellik ile eski Türklerdeki kut anlayışı arasında ne gibi bir benzerlik vardır?

2. Yöneticilerde bulunması gereken özellikleri dikkate aldığınızda şehzadelere verilecek eğitimin çerçevesi hakkında neler söyleyebilirsiniz?

3. Yukarıda verilen iki kaynakta yer alan yönetici özelliklerinin benzerlikler ve farklılıklarını venn şemasında gösteriniz.

KAYNAK A

KAYNAK B

Aşağıda verilen bilgileri göz önünde bulundurarak soruları cevaplayınız.

OSMANLI DEVLETİ'NİN TAKİP ETTİĞİ KARA VE DENİZ POLİTİKALARI

Osmanlı Devleti'nin 1526'da yapılan savaşı kazanması sonucunda Macaristan Osmanlı hâkimiyetine girdi. Bu durum aynı zamanda yıllarca sürecektir olan Osmanlı-Avusturya savaşlarının fitilini de ateşlemiş oldu.

1

Osmanlı Devleti, 1529'da Viyana'yı kuşattıysa da şehri ele geçiremedi. Bu olaydan sonra Avusturya Arşidükü Ferdinand yeniden Macar topraklarına saldırdı. Bu durum karşısında Kanuni Sultan Süleyman, Almanya seferine çıktı. Arşidük Ferdinand ve ağabeyi Şarlken, Osmanlı Devleti'nin karşısına çıkmaya cesaret edemedi. Avusturya, Osmanlı Devleti'ne barış teklif etmek zorunda kaldı. İki ülke arasında 1533'te bir antlaşma imzalandı. Avusturya'nın Osmanlı Devleti'nin üstünlüğünü kabul ettiği bu antlaşmaya göre Avusturya arşidükü, protokol bakımından Osmanlı sadrazamına denk sayılacaktı.

2

Safevi Hükümdarı Tahmasb, kendinden önceki hükümdarlar gibi Osmanlı Devleti'ne karşı bir siyaseti devam ettirdi. Şii propagandaları yaparak Anadolu'da karışıklık çıkarmaya çalıştı. Osmanlı Devleti aleyhine Venedik ve Avusturya ile anlaşmalar yaptı. Bu gelişmeler üzerine Kanuni Sultan Süleyman, İran üzerine üç sefer düzenledi. Osmanlı Devleti'ne karşı koyamayan İran barış istedi ve 1555'te iki devlet arasında bir antlaşma imzalandı. Bu antlaşma, Osmanlı Devleti ile İran arasında yapılan bu ilk resmî antlaşmaya göre Doğu ve Güneydoğu Anadolu bölgelerinin güvenliği sağlanmış oldu.

3

4

Osmanlı-İspanya rekabetinde en önemli konulardan biri Orta Akdeniz'de yer alan ve jeopolitik konumuyla önem taşıyan Tunus oldu. Tunus, Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki eyaleti olan Cezayir ile karasal bağlantıyı sağlaması ve Akdeniz ticaret yollarına hâkim bir konumda olması sebebiyle önem taşıyordu. İspanyollar için ise Kuzey Afrika'daki garnizonlarının korunması ve Güney İtalya'daki topraklarının güvenliği için önemliydi. Tunus'un Osmanlı hâkimiyetine geçmesinin ardından İspanya'nın destekleriyle Andrea Doria komutasında bir Haçlı donanması oluşturuldu. 28 Eylül 1538'de İyon Denizi'nde yapılan savaşta Haçlı donanması büyük bir bozguna uğratıldı. Türk denizcilik tarihindeki bu büyük zaferin sonrasında Akdeniz'deki üstünlük Osmanlı Devleti'ne geçti.

Osmanlı-İspanya rekabetinde en önemli konulardan biri Orta Akdeniz'de yer alan ve jeopolitik konumuyla önem taşıyan Tunus oldu. Tunus, Osmanlı Devleti'nin Kuzey Afrika'daki eyaleti olan Cezayir ile karasal bağlantıyı sağlaması ve Akdeniz ticaret yollarına hâkim bir konumda olması sebebiyle önem taşıyordu. İspanyollar için ise Kuzey Afrika'daki garnizonlarının korunması ve Güney İtalya'daki topraklarının güvenliği için önemliydi. Tunus'un Osmanlı hâkimiyetine geçmesinin ardından İspanya'nın destekleriyle Andrea Doria komutasında bir Haçlı donanması oluşturuldu. 28 Eylül 1538'de İyon Denizi'nde yapılan savaşta Haçlı donanması büyük bir bozguna uğratıldı. Türk denizcilik tarihindeki bu büyük zaferin sonrasında Akdeniz'deki üstünlük Osmanlı Devleti'ne geçti.

5

6

Osmanlı Devleti'nin Akdeniz'deki hâkimiyetini güçlendiren başka önemli bir gelişme ise Doğu Akdeniz'in en büyük adasının fethi oldu. Anadolu, Mısır, Suriye ve Filistin kıyılarındaki deniz ticaretinin güvenliğini sağlayabilmek açısından önem taşıyan bu ada, 1571'de Venediklilerden alınarak fethedildi. Böylece Doğu Akdeniz'in denetimi Osmanlı Devleti'ne geçmiş oldu. Fakat Akdeniz'de çıkarları zedelenen Avrupa devletleri, Papa'nın önderliğinde bir araya gelerek İspanya, Venedik ve Portekizlilerden oluşan yeni bir Haçlı donanması oluşturdular. Korint Körfezi'nde yapılan savaşta yaklaşık üç yüz parçalık Osmanlı donanmasını yaktılar (1571).

1. Yukarıda verilen bilgilerin hangi olaylarla ilgili olduğunu araştırarak yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Osmanlı Devleti'nin XVI. yüzyılda karalarda ve denizlerde hangi devletlerle mücadele ettiğini belirleyerek yazınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

3. Osmanlı Devleti'nin karalarda ve denizlerde hangi devletlerle hangi alanlarda mücadele ettiğini belirleyerek yazınız.

1		
2		
3		
4		
5		
6		
7		

4. Verilen bilgilere göre Osmanlı Devleti'nin XVI. yüzyılda hangi kıtalar üzerinde mücadele ettiği söylenebilir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

5. Verilen bilgilere göre XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti'ne karşı düzenlenen Haçlı saldırıları sonucunda denizlerde hangi savaşların yapıldığı tespit edilmektedir?

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Aşağıda verilen metinleri göz önünde bulundurarak soruları cevaplayınız.

OSMANLILAR ZİRVEDE

01

Osmanlı siyasi ve idari teşkilatı aslında daha önceki Türk-İslam devletlerinde ortaya konulan uygulamaların devamı olmakla birlikte ihtiyaca göre tarihî süreçte kendine özgü bir model oluşturmuş, Osmanlı merkeziyetçi devlet yapısı I. Bayezid'den itibaren güçlenmiştir. Devletin başındaki padişah, aynı zamanda tek hanedana dayalı bir sistem içinde tartışılmaz konumunu altı asır boyunca korumuştur.

02

İstanbul'un fethi ve Doğu Roma idaresinin sona ermesiyle Osmanlı Devleti yeni bir siyasi dönüşüm yaşamıştır. Fâtih Sultan Mehmet daha önceki devirlerde örf ile gelişmiş olan siyasi, idari, askerî birtakım uygulamaları sistemleştirerek meşhur teşkilat ve teşrifat kanunnamesini meydana getirmiştir. Fatih Kanunnamesinde yer alan hükümler ve uygulamalarla mutlak hükümdar tipi güçlenmiştir. Başlangıçta örfi nitelikli ve gelenek ağırlıklı hükümdarlık anlayışı II. Bayezid'den itibaren şer'î yönden de desteklenen bir yapıya dönüşmüştür.

03

Osmanlı padişahlarına dört asra yakın hizmet veren, dış görünüşü bakımından bir kaleyi andıran Topkapı Sarayı aynı zamanda İslam dünyasındaki geleneğe uygun biçimde devlet işlerinin idare edildiği yerd. Osmanlı merkez teşkilatı ve hükümeti, en güçlü olduğu dönemlerde Divan-ı Hümayun merkez olmak üzere ona doğrudan veya dolaylı biçimde bağlı kalemlerden oluşmaktaydı. Önceki İslam ve Türk devletlerinde onlarca divan bulunmasına karşılık Osmanlılarda bunun teke indirilmesi yeni bir uygulamadır. Bu sistemi merkezde iyi yetiştirmiş çok az sayıda kalem erbabı bürokrat yürütmekteydi.

04

Osmanlı taşrası esas itibarıyla Anadolu, Rumeli, Arabistan ve Kuzey Afrika coğrafyasından oluşmaktadır. Taşra idaresinde en büyük temel birim eyalet olup onun altında sancaklar, kazalar ve nahiyeler bulunurdu. Fetihler ilerledikçe yeni eyaletler kurulmuştur. Bu süreç özellikle Fatih Sultan Mehmet döneminden itibaren hızlanmış, Kanuni Sultan Süleyman'ın saltanatı başlarında beş olan eyalet sayısı ölümüne yakın on altı olmuş, XVI. yüzyılın sonunda ise otuz ikiye çıkmıştır.

05

Osmanlı idaresi genel olarak Anadolu ve Rumeli'de tımarlı eyaletler hâlinde teşkilatlanmış, bu bakımdan merkeze tam anlamıyla bağlı idari birimleri bu eyaletler oluşturmuştur. Buna karşılık Arabistan ve Kuzey Afrika'da eyaletlerde salyaneli sistem uygulanmış, ayrıca Kırım'da hanlık, Haremeyn'de şeriflik, Eflak Boğdan' da voyvodalık adı altında özel statüye tabi idari birimler bunlara eklenmiştir.

1. Klasik Dönem’de Osmanlı siyasi ve idari teşkilatının ortaya çıkışı ve kurulan sistem hakkında neler söylenebilir? Görüşlerinizi okuduğunuz metinde verilen bilgilere dayandırarak açıklayınız.

2. Fatih döneminde devletin siyasi ve idari yapılanmasında bir dönüşüm yaşanması hangi gelişmelerden sonra gerçekleşmiştir?

3. Osmanlılar, kendilerinden önceki Türk İslam devletlerindeki divan teşkilatına nasıl bir farklılık getirmişlerdir?

4. Okuduğunuz metinlerden hareketle Osmanlı merkez teşkilatının temelini oluşturan kurumların hangileri olduğu söylenebilir?

5. XVI. yüzyılda Osmanlı Devleti’nin “taşra” olarak adlandırılan sınırlarının hangi bölgeleri kapsadığı söylenebilir?

6. Klasik Dönem’de Osmanlı taşra teşkilatlanmasındaki idari birimler hakkında neler söylenebilir?

Verilen açıklamalardan yola çıkarak soruları cevaplayınız.

OSMANLILAR ZİRVEDE

“Osmanlı tarih yazıcılığına musallat olan bazı ön yargıları değiştirmek zorundasınız. Kardeş katli, hükümdarların keyfine ve karakterine bağlı bir olay değildir. Yapılması gereken bir müessesedir. Osmanlı hükümdarının kardeşi sizin kardeşiniz değildir. Kardeşinizle miras kavgasına tutuşmanız ayıp olabilir ama Osmanlı hükümdarının kardeş sevgisi ve toleransının sınırlı olması gerekir. Çünkü memleketin veraset kurumları ve iktidar anlayışı bugünkü gibi oturmamıştır. Hatta Cengizhan'ın bile veraset anlayışında bizimkine göre çok yumuşak olduğu görülmektedir ama bu Osmanlı için mümkün olmayan bir şeydir.”

Görsel : İlber Ortaylı

Tarihçi İlber Ortaylı'nın, Edirne Valiliğince düzenlenen "Edirneli Fatih Sultan Mehmet Han'ın 586'ncı Doğum Yılı" etkinlikleri kapsamında Balkan Kongre Merkezi'nde düzenlenen "Fatih ve Edirne" konferansından.

1. Osmanlı Devleti'nde kardeş katline izin verilmesini, devlet yönetimine geçmişteki Türk devletlerinden farklı olarak sağladığı katkı çerçevesinde nasıl değerlendirirsiniz?

2. Tarihi olaylar ele alınırken, kendi döneminin şartlarına göre değil de bugünün bakış açısı ve değer yargılarına göre ele alınırsa ne gibi sonuçlar ortaya çıkabilir?

3. Tarihçi İlber Ortaylı'nın tarihi olaylara bakış açısıyla ilgili ortaya koyduğu yöntemle ilgili neler söyleyebilirsiniz?

Verilen resimler ve açıklamalardan yola çıkarak soruları cevaplayınız.

ŞENLENDİRİLEN ŞEHİRLER

Osmanlılar, fethedilen bölgelerdeki Gayrimüslimlere ait tarihî şehirlerin fiziksel dokusunu başlangıçta genellikle değıştirmediler. Ancak bu şehirlere yeni bir kimlik kazandıran birtakım İslâmî unsurlar eklemişlerdir. Savaşla alınan şehirlerde bazen eski mâbedler tamamen veya kısmen camiye çevrilmiş, bazen da buralara yeni camiler yapılmıştır. Yapılan bu camilerin etrafında zamanla ticarî faaliyetlerin yürütüldüğü çarşılar, bedestenler ve hanlar inşa edilmiştir. Şehir içerisindeki pazar ve çarşıların yanı sıra şehir kapılarında ve şehirlerin dışında açık pazarlar kurulmuş, ayrıca fethedilen bölgelere Türk Müslüman nüfusu yerleştirildi. Yerel hakla da yasalara uydukları, vergilerini ödedikleri, güvenlik ve düzeni muhafaza ettikleri sürece kendi okul, hastane ve mahkeme gibi kurumlarını devam ettirme imkânı vermiş, böylece Müslüman ve Gayrimüslimlerin bir arada ve güvenle yaşamasını sağlamıştır. Bu çok kültürlülüğünün sonucu olarak mimari, ticaret, gündelik yaşam ve yeme-içme gibi pek çok farklı alanda benzer davranışlar özellikleri görülmüştür.

<https://csb.gov.tr/osmanli-da-sehircilik-anlayisi-makale>

Tophane semtinde cami ve meydan çeşmesi etrafında kurulmuş pazar yeri ve dükkânların tasvir edildiği gravür (Antoine-Ignace Melling, Voyage Pittoresque de Constantinople, Paris 1819, lv. 22)

1. Osmanlılar fethettikleri yerlerde sosyal ve ekonomik hayatı geliştirecek hangi politikaları uygulamışlardır?

.....

.....

.....

.....

2. Osmanlı Devleti'nde fetihlerle birlikte şehirlerin fiziki yapısının değışmesi ve kültür hayatının şekillenmesi arasında nasıl bir bağ kurabilirsiniz?

.....

.....

.....

.....

3. Tophane semtini gösteren bu gravürde şehir ve insanlar nasıl betimlenmiştir? Kendinizi o dönem İstanbul'u gezen Avrupalı ressamlardan birinin yerine koyunuz. Çevrenizdeki insanlara Osmanlı şehir hayatı ile ilgili neler anlatırdınız?

.....

.....

.....

.....

Aşağıdaki soruları verilen metinden hareketle cevaplayınız.

ÇİFTHANE SİSTEMİ

Osmanlı'da çiftlik; tımar sistemi içerisinde yer alan miri arazilerde tahrir yapılması sonucunda, toprağın bağ ve bahçeler dışında işlenmek üzere belli birimlere (bir çiftçi ailesinin işleyebileceği büyüklükteki parçalara) ayrılmasıdır. Çiftlik; ziraat yapılan yer anlamına gelmekle birlikte, genellikle bir çift öküzün işleyebileceği arazi olarak tanımlanmaktaydı. Osmanlı toprak sisteminde köylü daimi bir kiracı konumundaydı ve bu kiracılık babadan oğula, nesilden nesile geçebiliyordu. Devlet bu uygulama ile bir anlamda çiftlik biriminin bölünmezliğini kanun hükmünde garanti altına almış oluyordu. Bu sistemde, çiftçilerin toprağı sebepsiz yere üç yıldan fazla üst üste nadasa bırakmasına, ekip biçtiğı yeri boş (boz) bırakıp gitmesine ve başka bir sanatla meşgul olmasına izin verilmezdi. Devlet, çiftini, çubuğunu terk eden kişiler için "çiftbozan vergisi" adı altında bir vergi koyarak, bir anlamda hem caydırıcı olmaya hem de denetimi elde tutmaya çalışmıştır.

1. Çiftthane sistemin devamlılığında, sizce hangi zümrenin (yönetenler/köylüler) varlığı daha önemlidir? Gerekçeleri ile açıklayınız.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

2. Osmanlı toprak sistemini yönetim ve köylüler açısından değerlendirip, zayıf ve güçlü yönlerini yazınız.

.....

.....

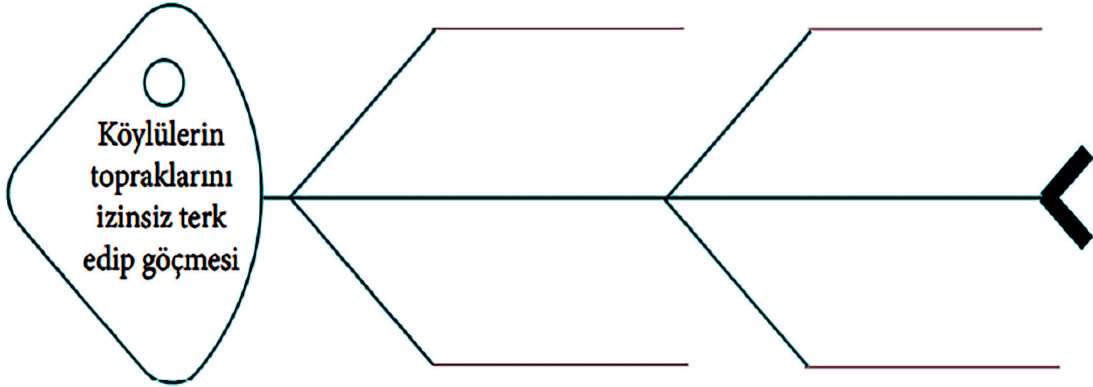
.....

.....

.....

.....

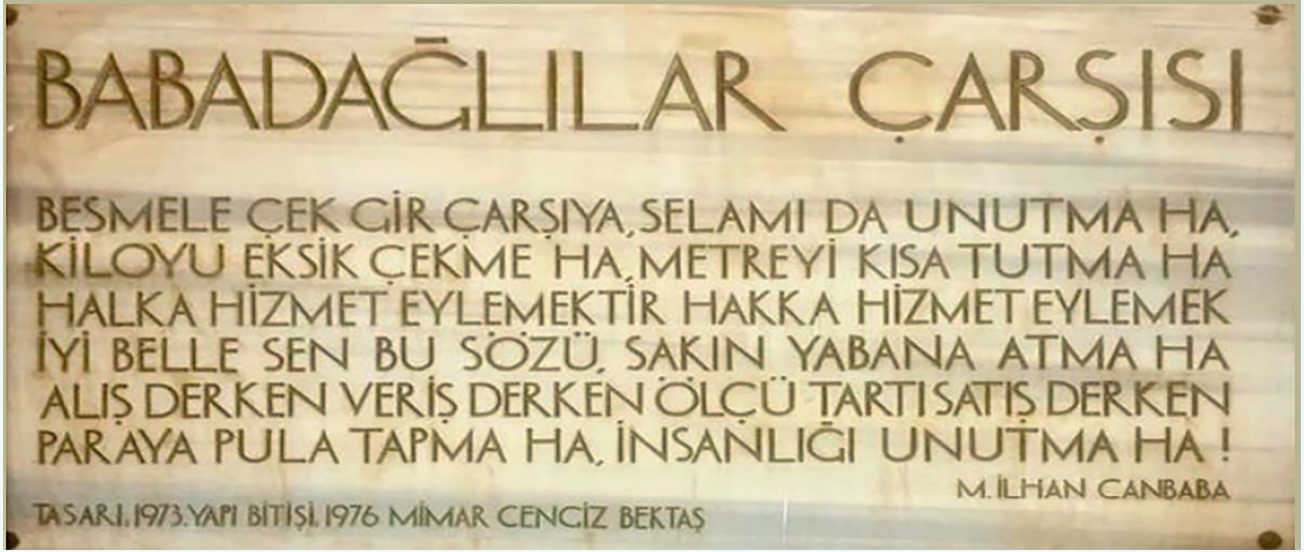
3. Sizce köylülerin topraklarını izinsiz terk edip göçmesi ne gibi sonuçlara yol açardı? Arkadaşlarınızla birlikte belirlediğiniz sonuçları balık kılçığı diyagramında gösteriniz.

Verilen grafik ve açıklamalardan yola çıkarak soruları cevaplayınız.

AKIL+AHLAK+ÇALIŞMA+DAYANIŞMA= LONCA

Yamaklar ve Çıraklar: Yamak, on yaşından küçük olup işe devamı velisi tarafından sağlanan kişilerdir. İki sene boyunca devamlı olarak ve ücret almadan yamaklık yapan kişiler tören ile çıraklığa yükselirler. Çırak, esnaf içerisinde en alt kademede bulunan kişilere verilen addır. Her ne kadar loncalarda meslek öğretilmeye çalışılsa da loncalar bunun yanında çırakların eğitimleri ile de ilgilenmekteydi. (Kur'an, okuma-yazma, ahlaki değerler)

Kalfalar: Kalfalığa yükselen kişiler ustalarının dükkânda olmadığı zamanlarda ustalarının sahip olduğu yetkilere sahiptirler. Üç sene kalfalık görevini yerine getiren ve bu süre zarfında çırak yetiştirme konusunda başarılı, diğer kalfalarla iyi geçinebilen, herhangi bir şikâyet almayarak görevini en iyi şekilde yerine getiren, müşterilerine saygılı ve sanatına bağlı kalfalar ustalığa geçiş yapabilmektedir.

Ustalar: Esnafların ulaşabilecekleri en üst basamağıdır. Peştamal kuşanma töreninde sonra gedik sahibi olup kendi iş yerlerini açarlardı.

OSMANLI DEVLETİNDE LONCA TEŞKİLATI YAPISI VE YÖNETİM DÜŞÜNCESİ İLE KARŞILAŞTIRILMASI, Doç. Dr. Halil Emre Akbaş, Doç. Dr. Serdar Bozkurt, Kübra Yazıcı, Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi Eylül 2018 Özel Sayısı sayfa 181-182 den derlenmiştir.

GÜNÜMÜZDE MESLEK EĞİTİMİ

Mesleki eğitimin amacı, toplumun hedefleri ve iş çevrelerinin talepleri doğrultusunda bireylere belirli bir mesleğin gerektirdiği bilgi, beceri ve uygulama yeterliliklerinin kazandırılmasıdır. Günümüzde çıraklık eğitim merkezlerinde verilen eğitim, aday çırak, çırak, kalfa, usta ve usta öğretici şeklinde aşamalı olarak verilmektedir. İş yeri tarafından verilir. İşyeri sahibi, aday çırak ve çırak çalıştırmaya başlamadan önce bunların velisi veya vasisi veya reşit ise kendisi ile yazılı çıraklık sözleşmesi yapmak zorundadır. Teorik bilgi okulda pratik bilgi ise Aday çırak ve çıraklar, mesleğin özelliğine göre haftada sekiz saatten az olmamak üzere genel ve mesleki eğitim görürler, Çıraklığa bir deneme dönemi ile başlanır. Bu dönem mesleğin özelliğine göre bir aydan az, üç aydan fazla olamaz. Kalfa adayının mesleği ile ilgili bilgi, beceri ve iş alışkanlıklarına iş hayatınca kabul edilebilir seviyede sahip olup olmadığı kalfalık sınavı ile tespit edilir. Kalfalık yeterliliğini kazanmış olanların mesleki yönden gelişmelerini ve bağımsız işyeri açabilmelerini temin için gerekli yeterlikleri kazandırmak gayesiyle Bakanlıkça ustalık eğitimi düzenlenir. Kalfalık yeterliliğini kazanmış olup mesleklerinde en az beş yıl çalışmış olanlar ustalık sınavlarına doğrudan katılabilirler. Bu sınavları başarı ile tamamlayanlara ustalık belgesi verilir. Ustalık belgesi bulunmayanlar usta unvanı ile çalışamaz ve çalıştırılmazlar.

3308 sayılı Mesleki Eğitim Kanunu'ndan düzenlenmiştir.

1. Görseldeki bilgilerden hareketle esnafın sahip olduğu değerleri günümüz açısından nasıl açıklarsınız?

2. Loncaların Osmanlı Devleti'nin mesleki eğitime katkıları hakkında neler söyleye bilirsiniz?

3. Mesleki eğitimde teorik eğitim tek başına yeterli midir yoksa pratik eğitime de ihtiyaç var mıdır neden?

4. Loncalarda verilen eğitim ile günümüzdeki meslek eğitimi karşılaştırdığınızda neler söyleyebilirsiniz.

Verilen resimler ve açıklamalardan yola çıkarak soruları cevaplayınız.

İYİLİK YAPMAK HERKESİN HAKKI

Fatih'in bir vakfiyesi

"Ben ki İstanbul Fatihi abd-i âciz (aciz kul) Sultan Mehmed Han'ım! Bizatihi alnumun teriyle kazanmış olduğum akçelerumle (şahsi paramla) satun aldığım İstanbul'un Taşluk Mevkii'nde kâin (bulunan) ve malumu'l hudut (sınırları belli) olan yüz otuz altı bap dükkânımı aşağıdaki şartlar muvacehesinde vakf-ı sahih eyledum. İş bu gayr-i menkulatumdun (dükkânlarımdan) gelicek nemalardan (gelirlerden) İstanbul'un her sokağına ikişer kişi tayin eyledum. Bunlar, ellerinde bir kap içerisinde kireç tozu ve kömür külü karışımı olduğu halde günün müteaddit saatlerinde sokakları gezeler. Tükrüklerin üzerine bu tozu dökeler (kirecin mikrop öldürücü etkisini unutmayalım) ki, yirmişer akçe alalar...

"Ayrıyeten, on cerrah (operatör), on tabip (doktor) ve üç de yara sarıcı (hemşire-sağlık memuru) tayin eyledum. Bunlar dahi, ayın belli günlerinde İstanbul'a çıkalar, bilaistisna (ayırım yapmadan) her kapuyu vuralar ve o hanede hasta olup olmaduğun soralar, hasta var ise ve şifası mümkün ise şifayap edeler (evde tedavi etsinler); değilse kendulerunden hiçbir karşılık beklemeksizin (ücretsiz) Darülaceze'ye (yoksullar bakımevine) kaldırarak orada salah bulduralar (iyileştirsinler)... "Maazallah (Allah korusun) İstanbul'da et buhranı çıkacak olursa vakf ittuğum yüz adet tüfengi ehline (avcılara) vereler. Bunlar, hayvanat-ı vahşiyenin (av hayvanlarının) yumurtada ve yavruda olmadığı sırada bal-kanlara (dağlara, ormanlara) çıkub avlanalar ki zinhar (kesinlikle) hastalarumuz gıdasuz (proteinsiz) kalmasunlar...

"Ayrıyeten, külliyyemde bina ve inşa ittuğum imarethanede şehit ve şehedanın harimleri (şehit aileleri) ve İstanbul fukarası yemek yiyeler... Ancak, yemek yemeye veya almaya bizatihi kenduleri gelemeyecek vaziyette olanların yemekleri günün loş karanlığında kimse görmeden kapalı kaplar içerisinde evlerine götürüle..."

This image shows a full page of blank handwriting practice paper. It features multiple rows of horizontal lines. Each row consists of three lines: a solid top line, a dashed middle line, and a solid bottom line. The background has a light pink wavy pattern. There are no markings or text on the page.

[illegible][illegible]

TANILAYICI DALLANMIŞ AĞAÇ

Aşağıda birbirleri ile bağlantılı Doğru/Yanlış ifadeler içeren Tanılayıcı Dallanmış Ağaç tekniğinde bir bilgi verilmiştir. İlk cümleden başlayarak her doğru (D) ya da yanlış (Y) cevabınıza göre çıkışlardan sadece birini işaretleyiniz.

OSMANLI'NIN KALBI TOPKAPI SARAYI

Enderun Farsça "dış" anlamına gelir.

(D)

(Y)

Fatih Sultan Mehmet tarafından Topkapı Sarayı'nda kurulan okuldur.

Aynı zamanda II. Murad tarafından devlet adamı yetiştirmek için ilk defa Edirne Sarayı'nda kurulmuş saray okuludur.

(D)

(Y)

(D)

(Y)

Sarayın en geniş bölümüdür.

Cerrahbaşı, yeniçeri ağası, altı bölük halkı burada çalışan görevlilerden bazılarıdır.

Arz Odası ve Kutsal Emanetler'in de yer aldığı Hırka-i Saadet Dairesi bu bölümde yer alır.

Divanın toplandığı kubbealtı denilen yer de burada yer alır.

(D)

(Y)

(D)

(Y)

(D)

(Y)

(D)

(Y)

1.Çıkış

2.Çıkış

3.Çıkış

4.Çıkış

5.Çıkış

6.Çıkış

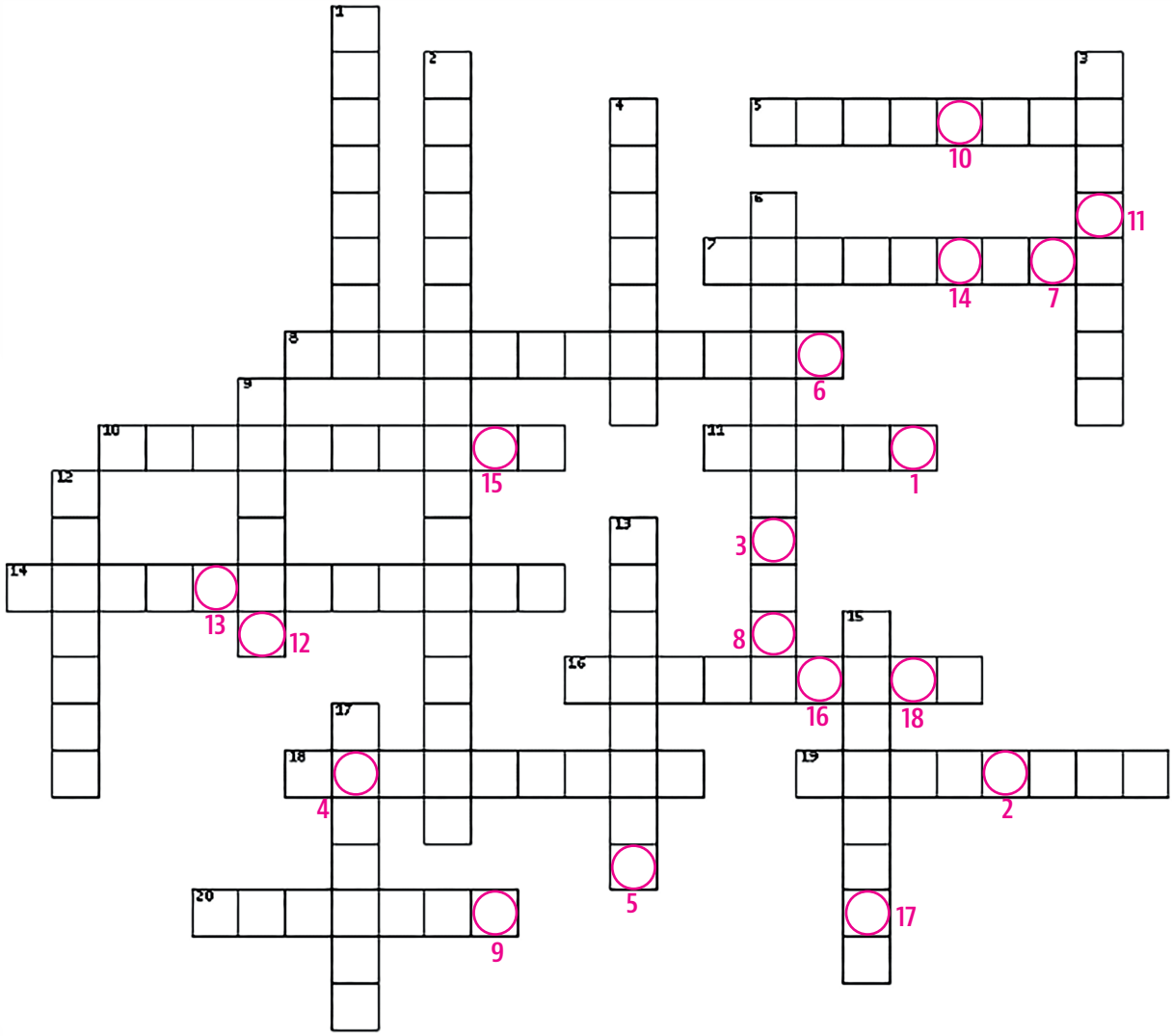
7.Çıkış

8.Çıkış

☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐
☐

Aşağıdaki bulmacayı çözerek anahtar kelimeyi bulunuz.

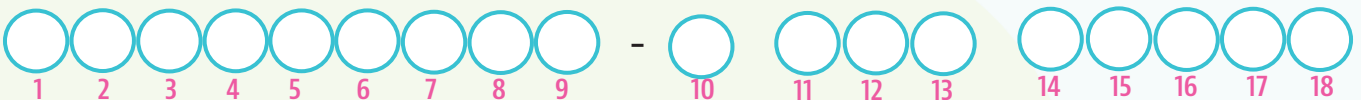
SOLDAN SAĞA

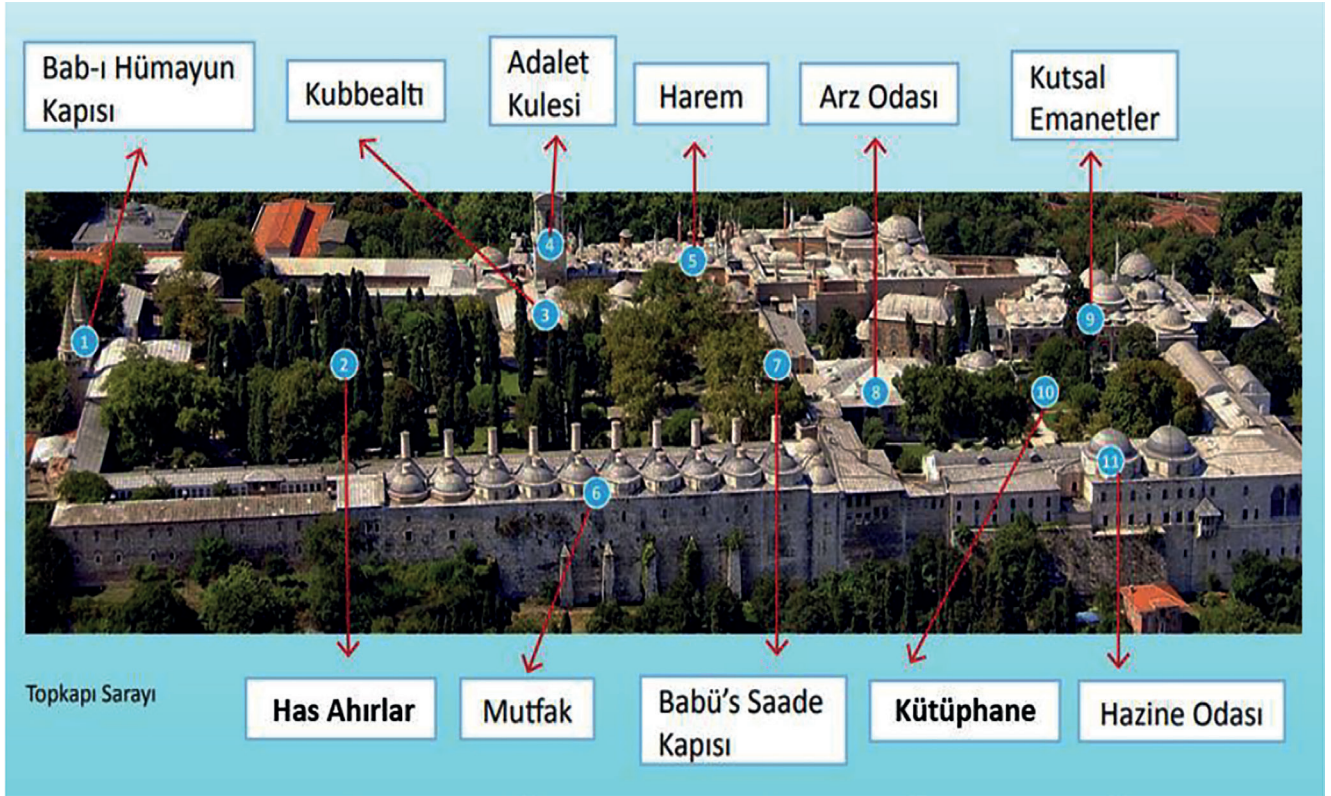
5. Sultanın sofrasını hazırlamakla sorumlu kişi.
7. Arazisini üç yıl boş bırakan kimselerden alınan vergi.
8. Sancaklara vali olarak atanan şehzadelere verilen ad.
10. Sarayın temizlik ve düzeninden sorumlu kişi.
11. Esnaflara verilen dükkân açma hakkı.
14. Mir'âtü'l-Memâlik adlı eserin yazarı olan denizcimiz.
16. Sarayın ihtiyaçlarına, kamu binalarının tamirat işlerine bakan kişi.
18. Topkapı Sarayı'nda Divanın toplandığı salon.
19. Bir ustanın yanına çırak olarak verilen çocukların aldığı ilk terfi.
20. Belediye sınırları içinde sakinleri arasında komşuluk ilişkisi bulunan idarî birim.

YUKARIDAN AŞAĞIYA

1. Devlet tarafından kişinin malına el konulması uygulaması.
2. Hükümdarların erkek çocuklarının ilk eğitim gördüğü saray okulu.
3. Sarayda oturan ilk padişah.
4. Osmanlı Devleti'nde yüksek dereceli devlet memuru yetiştirilen yer.
6. Siyaset bilimini anlatan ve bu konuda öğüt veren eser.
9. Göz hekimi.
12. Akdeniz'i Türk Gölü hâline getiren deniz savaşı.
13. Kumaş, mücevher vb. değerli eşyaların alınıp satıldığı kapalı çarşı.
15. Padişahın çizme ve ayakkabılarından sorumlu kişi.
17. Düşün, şenlik, ziyafet ve benzeri konularda yazılan eserler.

ANAHTAR KELİME

1. A
2. C
3. E
4. D
5. G

6. B
7. H
8. İ
9. F
10. Ç

11. I

EŞLEŞTİRME-2

1. Ç

2. A

3. D

4. C

5. B

6. F

7. E

EŞLEŞTİRME-3

EŞLEŞTİRME-4

1. Ç
2. C
3. B
4. A
5. E
6. D

EŞLEŞTİRME-5

1. C
2. Ç
3. A
4. B
5. E
6. F
7. D

EŞLEŞTİRME-6

1. E
2. D
3. F
4. C
5. B
6. A
7. Ç

BOŞLUK DOLDURMA

1. Akdeniz / Karadeniz	10. II. Mehmed
2. Ümit Burnu /
Hürmüz Boğazı	11. Orhan Bey
3. I. Süleyman	12. Şeyhoğlu Mustafa
4. Barbaros Hayrettin
Paşa	13. I. Murad
5. Topkapı Sarayı	14. Ulu Cami
6. Bab-ı Hümâyün	15. Çifthane
7. Birun	16. İaşecilik
8. Enderun / II. Murad	17. Lonca
9. Divân-ı Hümâyün	18. Vakf

ÇOKTAN SEÇMELİ

1. C	11. A	21. A	31. B
2. A	12. B	22. D	32. E
3. C	13. D	23. D	33. E
4. B	14. C	24. A	34. A
5. C	15. E	25. E	35. E
6. C	16. E	26. C	
7. D	17. C	27. D	
8. E	18. D	28. E	
9. C	19. E	29. A	
10. D	20. B	30. C	

AÇIK UÇLU

- Osmanlı Devleti'nde Türkler, Araplar, Kürtler, Boşnaklar, Tatarlar gibi müslüman toplumlar yanında Rum, Bulgar, Sırp, Macar, Makedon, Karadağ, Gürcü, Yahudi gibi gayri müslim milletler yaşamaktadır.
- Osmanlı Devleti'nde yaşayan her millet kendi bulunduğu yerde sosyal, kültürel ve dini yaşamlarını kendilerine sağlanan özgürlükçü ortamda ve başlarında dinî şefleri (Patrik, haham, piskopos) olmak üzere sürdürmüştür. Bu durum milletlerin bir arada yaşamasını sağlamıştır.
- Osmanlı Devleti'ni yöneten idari yapı seyfiye sınıfı (askeri paşalar ve ordu), ilmiye sınıfı (din alimleri) ve kalemiye (sivil bürokratlar) adı verilen guruplardan oluşmuştur.
- Osmanlı Devleti'nde Müslüman ve gayrimüslümlerin verdiği vergiler devletin işleyişi için gerekli olan giderlerin karşılanmasında kullanılmakta idi. Verilen metinde "Lokomotifin kömür ihtiyacı Müslüman ve gayrimüslimlerin verdiği vergilerle karşılanmaktaydı." şeklinde ifade edilen durum vergilerin devlet işleyişindeki önemini belirtmektedir. Bu uygulama olmadığı zaman devlet sistemi yürütülemez. Yöneten ve yönetilenler arasında huzursuzluk ve kurumsal yapının çöküşü gözlenir.
- Kanuni dönemi Osmanlı Devleti'nin sorunsuz geçen bir dönemi olarak belirtilmiştir. Sonraki dönem 1683 yılından itibaren sorunların baş gösterdiği dönem olmuştur. 1683 (II. Viyana Kuşatması) ve sonrası yaşananlar Osmanlı Devleti'nde yeniliklerin yapılamadığı bir dönem olarak belirtilmiştir. Bu süreçte huzursuzluk belirtileri yavaş yavaş baş göstermiştir. Huzursuzluk imparatorluk yok oluncaya kadar artarak devam etmiştir. Bu dönemde sorunlara yönelik bir yenileme yapılamamış Osmanlı Devleti'nin eski sistemine yeni bir alternatif oluşturulamamıştır yani bu konu ile ilgilenenler "yeni bir lokomotif koyamamış, vagonları da yenileyememiştir."

BECERİ TEMELLİ-1

BEYAZ ŞAPKA: Veraset sisteminde yapılan düzenlemelerle önce I. Murat Dönemi'nde "Devletin toprakları padişah ve oğullarınıdır." ilkesi, sonra da Fatih Devri'nde "Devletin toprakları padişahındır." anlayışı getirilmiştir. Ayrıca padişahlara devletin bekası için kendi kardeşlerini öldürme izni verilmiştir. Merkezi otoritenin güçlendirilmesine yönelik bir diğer düzenlemeler arasında Divân-ı Hümâyûn'un başkanlığını vezîriâzama devretmesi, haremde evlenme usulünün uygulanması ile müsadere usulünün (kişilerin mallarına el konulması) getirilmesi de söylenebilir.

SİYAH ŞAPKA: Padişahın kardeşlerini öldürme iznine sahip olması şehzadelerin ölüm korkusu nedeniyle psikolojilerinin bozulmasına neden olabilir.

KIRMIZI ŞAPKA: İnsanın padişah da olsa kardeşlerini öldürtmesi korkunç bir olaydır. Müsadere usulu ile ömür boyu çalışıp elde edilen servete el konulması üzücü bir uygulamadır.

YEŞİL ŞAPKA: Padişahlar devletin bekası için kardeş katline müsaade etmektense, yaş sırasına göre tahta geçebilirlerdi. Haremde evlenmeyi tercih edileceklerine halktan birisiyle evlenip saray ve halk ilişkilerini daha da geliştirebilirlerdi.

MAVİ ŞAPKA: Merkezi otoriteyi güçlendirmek için yapılan düzenlemelerin olumlu ve olumsuz yönleri vardır. Alınan önlemlere baktığımızda kendi zamanı için oldukça mantıklı uygulamalar olduğunu söyleyebiliriz.

BECERİ TEMELLİ-2

1. Padişahı diğer insanlardan ayıran özelliği, O'nun Allah'ın yeryüzündeki temsilcisi olmasıdır. Bu özelliği ile eski Türklerdeki kut anlayışına benzerlik gösterir. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde devleti yönetme yetkisinin hükümdara Tanrı tarafından verildiğine inanılır, bu inanca da kut anlayışı denilirdi. Kut anlayışına göre kağan, Tanrı'nın yeryüzündeki vekili olarak görülürdü. Kağanların yeryüzünde adaleti sağlamakla görevli olduklarına inanılır, siyasi iktidar hakkının hükümdar ve ailesine ait olduğu kabul edilirdi.

2. Kanun ve kuralları bilmeli, İslam dinini öğrenmeli, iyi silah kullanmalı, adil bir yönetici olmalı.

3. **KAYNAK A :** Akıllı, sabırlı, ileri görüşlü, tedbirli.

KESİŞİM : Adaletli

KAYNAK B : Kerim, cömert, koruyucu.

BECERİ TEMELLİ-3

1. 1. Mohaç Meydan Savaşı

2. İstanbul Antlaşması

3. Amasya Antlaşması

4. Hint Deniz Seferleri ve Vadiü's- Seyl Savaşı

5. Preveze Deniz Savaşı

6. Kıbrıs Adası, İnebahtı Deniz Savaşı

2. Macaristan, Avusturya, Roma-Germen İmparatorluğu, Safeviler, Portekiz, İspanya, Venedikliler ve Haçlı Donanması ile mücadele edilmiştir.

3.	1	Macar Krallığı	Balkanlar ve Orta Avrupa hâkimiyeti için.
	2	Avusturya ve Roma-Germen İmparatorluğu	Macaristan ve Orta Avrupa hâkimiyeti için mücadele ettiler.
	3	Safevi Devleti	Dinî, siyasi ve toprak alanlarında mücadele ettiler.
	4	Portekiz	Akdeniz'de ve Hint Okyanusu'nda deniz ticaretinde üstünlük sağlamak için mücadele ettiler.
	5	İspanya	Orta Akdeniz'de deniz ticaretinde ve askerî alanda üstünlük sağlamak için mücadele ettiler.
	6	Venedik	Doğu Akdeniz'de deniz ticaretini güvene alabilmek için mücadele ettiler.
	7	Avrupa Haçlı Donanma	Akdeniz egemenliğini kontrol altında tutmak için mücadele ettiler.

4. Avrupa, Asya ve Kuzey Afrika'da mücadele etmişlerdir.

5. Preveze Deniz Savaşı ve İnebahtı Deniz Savaşı.

BECERİ TEMELLİ-4

1. Osmanlı siyasi ve idari teşkilatı özgün bir sistem olarak ortaya çıkmamıştır. İlk başlarda daha önceki Türk İslam devletlerinde ortaya konulan uygulamaların devamı olmakla birlikte ihtiyaca göre tarihî süreçte kendine özgü bir model oluşturmuştur.
2. İstanbul'un fethi ve Doğu Roma idaresinin sona ermesiyle Osmanlı Devleti yeni bir siyasi dönüşüm yaşamıştır. Önceki devirlerde örf ile gelişmiş olan siyasi, idari, askerî vs. birtakım uygulamalar sistemleştirilerek teşkilat ve teşrifat kanunnamesi meydana getirilmiştir. Fatih Kanunnamesi'nde yer alan hükümler ve uygulamalarla mutlak hükümdar tipi güçlenmiştir.
3. Önceki Türk İslam devletlerinde onlarca divan bulunmasına karşılık Osmanlıların bunu teke indirmesi yeni ve farklı bir uygulamadır.
4. Osmanlı merkez teşkilatının temelini oluşturan kurumlar Saray ve Divan-ı Hümayundur.
5. Osmanlı taşrası Anadolu, Rumeli, Arabistan ve Kuzey Afrika'yı kapsamaktadır ve buralar aynı zamanda Osmanlı Devleti'nin ulaştığı sınırları da göstermektedir.
6. Tımarlı eyaletler olarak Anadolu ve Rumeli'de, Salyaneli sisteme tabi eyaletler olarak Arabistan ve Kuzey Afrika'da, Özel Statüye tabi eyaletler olarak da Kırım'da hanlık, Haremeyn'de şeriflik, Eflak Boğdan' da voyvodalık gibi Osmanlı taşra teşkilatlanmasında çeşitli idari birimler bulunduğu görülmektedir.

BECERİ TEMELLİ-5

1. Osmanlılar, devletlerin taht kavgaları sonucunda birçok parçaya bölünmesinin önüne geçmiş, kendi içinde birliği sağlayıp merkezi otoriteyi güçlendirmiş, bunun sonucunda da Avrupa'ya karşı üstünlük sağlamıştır.
2. Böyle bir durum, tarihi olayların iyice analiz edilip yeterince anlaşılmamasına ve yaşananların yanlış yorumlanmasına sebep olur.
3. Tarihçi İlber Ortaylı olaylara bilimsel açıdan bakmış, tarihi olaylar değerlendirilirken olayın yaşandığı dönemin şartlarına göre değerlendirilmesi gerektiğini söylemiştir.

BECERİ TEMELLİ-6

1. Fethedilen yerlerde yerel hakla da yasalara uydukları, vergilerini ödedikleri, güvenlik ve düzeni muhafaza ettikleri sürece kendi okul, hastane ve mahkeme gibi kurumlarını devam ettirme imkânı verdikleri için İSTİMALET, camilerin etrafında zamanla ticarî faaliyetlerin yürütüldüğü çarşılar, bedestenler ve hanlar inşa ettikleri için İMAR, fethedilen bölgelere Türk Müslüman nüfusu yerleştirdikleri için İSKÂN politikası uygulamışlardır.
2. Osmanlı Devleti'nde şehir yapısı camilerin etrafında şekillenmiştir. Camilerin etrafına ticarî faaliyetlerin yürütüldüğü çarşılar, bedestenler ve hanlar inşa edilmiştir.
3. Gravürde şehir cami ve meydan çevresinde bulunan insanlar betimlenmiştir. Bu bize şehrin cami etrafında şekillendiğini göstermektedir. Burada çarşılar, pazarlar, insanların günlük faaliyetleri ve askerler okuyucunun gözünde canlandırılabilir şekilde çizilmiştir. O dönem Osmanlı şehir hayatını çevremdeki insanlara anlatacak olsaydım şehrin merkezinin cami olduğunu, çarşı ve pazarın cami önündeki meydana yer aldığını, farklı milletlerdeki insanların uyum içinde bir ahenk oluşturduğunu, İstanbul'un meydanlarının ve caddelerinin kalabalık olduğunu anlatırdım.

BECERİ TEMELLİ-7

1. Çifhane sistemin devamlılığı devlet açısından daha önemlidir. Devlet bu sistemle hem toprakları üzerinde feodal oluşumları engeller hem de halkı üzerinde kontrolünü sağlar.

2. **Yönetim açısından:** Toprak ve halk üzerinde denetim yapılarak üretimde süreklilik sağlanmıştır.

Köylüler açısından: Sorumluluklarını yerine getirdikleri sürece, sürekli bir geçim kaynağına sahip olmuşlardır.

Zayıf yönleri: Eğer köylüler topraktan aldıkları gelir ile geçinemezlerse toprakları topluca terk edebilirler. Bu durum toprakların boş kalmasına ve devletin gelir kaybına neden olabilir.

Güçlü yönleri: Toprakların işlenmesi, üretimde süreklilik sağlanması ve devlete gelir getirmesi.

3. Topraklar boş kalır.

Devlet gelir kaybına uğrar.

Topraklar varlıklı ve nüfuzlu kişilerin eline geçer.

Köyden kente göçler artar.

BECERİ TEMELLİ-8

1. Görselde esnafın dürüst, güler yüzlü, paradan çok insanlığa değer verdiği görülmektedir. Günümüzde de bu değerlerimiz devam etmektedir.

2. Loncalar toplumun ihtiyacı olan üretim ve iş gücü ihtiyacını sağlamışlardır. Nitelikli ve deneyimli elemanlar yetiştirmişlerdir.

3. Meslek eğitiminde teorik eğitim tek başına yeterli değildir. Pratik eğitim de verilmelidir. Çünkü pratik eğitim olmazsa kişi yeteneklerini geliştiremez. Uygulamasız eğitimin verimi düşüktür ve beceri kazandırmaz. Meslek eğitiminde öğrenilenlerin pratik sahada uygulanması gereklidir. Aksi takdirde kişi adım taşıdığı mesleğinin cahili olur.

BECERİ TEMELLİ-9

1. Sosyal devlet, minimum düzey ötesinde vatandaşlarının refahı için birincil sorumluluk kabul eden, yurttaşlarının tümüyle ilgilenen, onların yaşam düzeyi, sosyal güvenliği vb. konularında gereken önlemi alan devlettir. Fatih Sultan Mehmed'in yaptığı çalışmalar sosyal devlet anlayışı ile örtüşmektedir.

2. Muhtaç insanı incitmemeye yönelik bir yaklaşımdır. İyilik yapmanın hassasiyeti ortaya konmuştur.

3. Kur'ân-ı Kerim; Allah yolunda harcama yapmayı, fakir, muhtaç ve kimsesizlere infak ve tasaddukta bulunmayı, iyilik yapmada ve takvâda yardımlaşmayı, hayır ve yararlı işlere yönelmeyi öğütleyen birçok âyetin olması, Müslüman toplumlarda vakıf anlayış ve uygulamasının temelini oluşturmuştur. Fatih Sultan Mehmed de hayır ve yararlı işler yapmak, Allah rızasını kazanmak için vakıf kurmuştur.

Etkileşimli Kitaplar

Beceri Temelli Kitaplar

Soru Bankası

Mobil Soru Bankası

Dinamik Uygulamalar

3B Modeller

YKS Kampı

TRT EBA TV Lise

OGM
MATERYAL

<http://ogmmateryal.eba.gov.tr>